

II. Kárpát-medencei Nemzetközi Módszertani Konferencia és Módszervásár

A konferencia a „Pedagógusképzést segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” című, TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 azonosítószámú projekt keretében kerül megrendezésre

ABSZTRAKTKÖTET

KAPOSVÁR

2014

Szerkesztette:

Bencéné Dr. Fekete Andrea PhD

A szerkesztésben közreműködött:

Horváthné Tóth Ildikó

Anyanyelvi lektor és korrektor:

Dr. Gombos Péter PhD

Angol nyelvi lektor és korrektor:

Dr. Kopházi-Molnár Erzsébet

Az összefoglalók tartalmáért a szerzők felelősek.

A borítórajzot készítette:

Bertalan Dorina

ISBN 978-963-9821-74-3

Készült:

dombóvári SZEC SOX Nyomda

Kiadja a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kara

Felelős kiadó:

Dr. Podráczky Judit, dékán

Készült 120 példányban.

A konferencia mottója:

„A tanár híddá fesszül, s biztatja tanítványait, keljenek át rajta; majd miután megkönnyítette számukra az átjutást, boldogan összeroskad, arra buzdítva őket, hogy maguk építsenek hidakat.”

(Nikosz Kazantzakis)

A konferencia célja:

A második nemzetközi módszertani konferencia célja, hogy lehetővé tegye a tapasztalatcserét a pedagógusképzésben a határon túli intézményekkel. Olyan ismeretek cseréjét szolgálja, amelyek tudományosan megalapozottak, azonban nem hagyják figyelmen kívül a gyakorlat kiemelkedő szerepét sem. Rendezvényünkkel szeretnénk megteremteni az alapját egy hosszútávú, eredményes együttműködésnek.

Tartalom

Program.....	5
Előszó.....	15
Plenáris előadások.....	17
Művészetekkel való készség- és képességfejlesztés	20
Élménypedagógia.....	26
Sajátos nevelési igényű gyermek és felnőtt fejlesztésének módszertana	38
Hagyományos és innovatív módszerek a 21. század tanulóinak	46
Idegen nyelvű szekció (angol nyelv).....	60
Hallgatói szekció	67
Poszter szekció	72
Az előadók címjegyzéke	76

Program

„Az iskola dolga, hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítsa bennünket a jól végzett munka örömeire és az alkotás izgalmára, hogy megtanítsa szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni.”

(Szent-Györgyi Albert)

9.00–10.00	<i>Regisztráció</i> (Új tanügyi épület, 170-es előadóhoz átjáró folyosó)
10.00–10.15	<i>Köszöntők</i> (Új tanügyi épület, 170-es előadó) Prof. Dr. Szávai Ferenc, a Kaposvári Egyetem rektora Dr. Podráczky Judit, a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar dékánja
10.15–11.25	<i>Plenáris előadások</i> (Új tanügyi épület, 170-es előadó)
10.15–10.45	Valaczka András: Az újgenerációs tankönyvek fejlesztése Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, szakmai vezető
10.45–11.05	Varga Aranka: Kooperáció a pedagógiában Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet egyetemi adjunktus
11.05–11.25	Nyitrai Ágnes: Hogyan meséljünk a kisgyermeknek? Kaposvári Egyetem PK, főiskolai tanár
11.35–12.15	<i>Poszterbemutatók</i> (Új tanügyi épület, 170-es előadó előtt)
12.15–13.15	<i>Ebéd</i> (Kaposvári Egyetem ebédlő épülete)
13.15–15.30	<i>Szekcióülések I.</i> (Új tanügyi épület)
15.00–16.00	<i>Kávészünet</i> (Új tanügyi épület, 170-es terem előtti folyosó)
15.30–17.00	<i>Szekcióülések II.</i> (Új tanügyi épület)

Poszterbemutatók

helyszín: Új tanügyi épület 170-es előadó előtt

A poszterbemutatót vezeti: Doba László

11.35–11.40	Gulyás Ágnes	Miért jó a szabadban tartani a környezetórákat?
11.40–11.45	Januskó Izolda Komáromi Elena	Ismétlés a természet és társadalom órákon
11.45–11.50	Kiss Krisztina Kurcinák Melissza	SZERBIA A NEMANJÍČOK IDEJÉBEN Természet és társadalom óravázlat
11.50–11.55	Molnár Gábor Szabó Henrietta Borsos Éva	Séta az önkiszolgáló boltban és a piacon – Társadalmi környezetben megtartott környezetismeret foglalkozás
11.55–12.00	Kárpáti Anikó	Kárpáti Tanuláskönnyítő Program jelentősége a tanulási motiváció tekintetében
12.00–12.15	A poszterekhez kapcsolódó kérdések megvitatása	
12.15–13.15	Ebéd	

Művészetekkel való készség- és képességfejlesztés szekció

helyszín: Új tanügyi épület 170-es előadó

Szekcióvezetők: Nyitrai Ágnes, Podráczky Judit

13.15–13.35	Nagyné Árgány Brigitta	A komplex művészeti nevelés mint eszköz a magyar kultúra oktatásában (előadás)
13.35–13.55	Gulyás Enikő	Fejlesztő biblioterápia, új módszer az oktatás szolgálatában (előadás)
13.55–14.15	Nagyné Mandl Erika	Filmszínpadi megoldások a kortárs magyar ifjúsági színházban (előadás)
14.15–14.35	Körmendi Zsuzsa	Miért éppen az origami? (előadás)
14.35–14.55	Schächter Beáta	Figyelemzavarral küzdő gyerekek fejlesztési lehetőségei óvodában a batikolás technikájának felhasználásával (előadás)
14.55–15.25	Máté Petrik Emese	Lépünk kapcsolatba saját érzéseinkkel (műhely)
15.25–15.30	A szekció zárása – szekcióvezető értékelése	
15.30–16.00	kávészünet	

Élménypedagógia – I. szekció

helyszín: Új tanügyi épület 008-as terem

Szekcióvezető: Bencéné Fekete Andrea

13.15–13.45	Trixler Zoltánné Semostyán Róbertné	„Kis kutatók” természeti tehetséggondozás (műhely)
13.45–14.15	Berkes Nándorné Biacsics Andrea Livia Pálné Szabó Marianna	A „Mozgáskotta” mint a Kaposvári Petőfi Sándor Központi Óvoda egészségnevelő programjának egy eleme (műhely)
14.15–14.35	Némethné Hamar Anikó	Francia programsorozat – Frankofón hét a Gyakorlóban (előadás)
14.35–14.55	Németh Ildikó Katalin	Német nyelvelsajátítás kisiskolás korban a tapasztalati tanulás útján (előadás)
14.55–15.25	Huszár Zsuzsanna	A kert és pedagógiája (műhely)
15.30–16.00	kávészünet	
16.00–16.20	Bencéné Fekete Andrea	Élmény a tanulás – de hogyan? (előadás)
16.20–16.25	A szekció zárása – szekcióvezető értékelése	

Élménypedagógia – II. szekció

helyszín: Új tanügyi épület 025-ös terem

Szekcióvezető: Walter Imola

13.15–13.45	Fenyődi Andrea	Az erkölcsstan tantárgy módszertani eszköztára a kerettantervi tanításkonceptió értelmezésében (műhely)
13.45–14.05	Kulcsár Nárcisz	Élményorientáció a felsőoktatásban, avagy lehet-e élmény a matematika? (előadás)
14.05–14.35	Urbán Mónika	Élménypedagógia az alsó tagozatos tanítási folyamatban (műhely)
14.35–14.55	Bányai Sándor	A pedagógus komfortzónája, avagy kihíváskeresés és kimozdulás a pedagógusképzésben és továbbképzésben (előadás)
14.55–15.25	Sáriné Csajka Edina Csimáné Pozsegovics Beáta	Felnőttképzési módszerek gyakorlati alkalmazása az agrártudományok oktatásában (műhely)
15.25–15.30	A szekció zárása – szekcióvezető értékelése	
15.30–16.00	kávészünet	

Sajátos nevelési igényű gyermek és felnőtt fejlesztésének módszertana szekció

helyszín: Új tanügyi épület 043-as terem

Szekcióvezető: Szili Katalin

13.15–13.35	Kovácsné Nagy Ibolya	Egy integráltan nevelt, Sturge-Weber szindrómás, óvodás kislány logopédiai terápiájának egyéves tapasztalatai (előadás)
13.35–13.55	Vaszily-Hegedüs Andrea	A fejlődési diszfáziás gyermekek komplex fejlesztésének módszere (előadás)
13.55–14.15	Pékné Sinkó Csenge	A szövegértés fejlesztésének lehetőségei középiskolás diszlexiás tanulók terápiája során (előadás)
14.15–14.35	Laczkó Mária	Szövegértés fejlesztés egy BaCuLit órán (előadás)
14.35–15.05	Szeverényi Irma	ÖRÖMPEDAGÓGIA – Egyéni fejlesztés a 21. század osztálytermében (előadás)
15.10–15.30	Kávészünet	
15.30–15.50	Gelencsérné Bakó Márta Polyákné Brandtmüller Anikó	Integrációs törekvések a gyógypedagógus-képzésben (előadás)
15.50–16.10	Kátainé Lusztig Ilona	Tanulásban akadályozott tanulók szabadidős tevékenységei (előadás)
16.10–16.30	Szili Katalin	Tanulásban akadályozott gyermekek számítógépalapú fejlesztése (előadás)
16.30–16.35	A szekció zárása – szekcióvezető értékelése	

Hagyományos és innovatív módszerek a 21. század tanulóinak – I. szekció

helyszín: Új tanügyi épület 006-os terem

Szekcióvezető: Fináncz Judit

13.15–13.35	Szarka Katarína	A RC-multikopter technológia az általános iskolai természettudományos oktatásban (előadás)
13.35–13.55	Patocskai Mária	A természettudományos gondolkodás fejlesztésének lehetőségei (előadás)
13.55–14.25	Megyeriné Runyó Anna	A természetismeret megszerettetése közvetlen tapasztalatszerzés útján (műhely)
14.25–14.45	Ballay Péter	A Gyakorlóiskola szerepvállalása az „ovis foci” megvalósításában (előadás)
14.45–15.15	Szabó Adrienn	Küzdelem és játék alsó és felső tagozaton (műhely)
15.15–15.35	Németh Zsolt	A labdavezetés oktatásának didaktikai alapelvei a labdarúgásban (előadás)
15.35–15.40	A szekció zárása – szekcióvezető értékelése	
15.40–16.00	kávészünet	

Hagyományos és innovatív módszerek a 21. század tanulóinak – II. szekció

helyszín: Új tanügyi épület 044-es terem

Szekcióvezetők: Kislé Kenesei Éva, Martin László

13.15–13.35	Hausmann Kóródy Alice	A zenetörténet tanítása a közoktatásban (Egy módszertani kísérlet eredményei és tapasztalatai) (előadás)
13.35–13.55	Fornai Éva	Országos tanítási verseny szakvezető szemmel (előadás)
13.55–14.15	Hevérné Kanyó Andrea Nagyné Árgány Brigitta	Kreatív játékok egy magyar népmesére alapozottan (előadás)
14.15–14.45	Hevérné Kanyó Andrea	Enyhén jobbra dőlő írás – a kudarc nélküli írástanulás (műhely)
14.45–15.05	Gyöngyösi László	A számolási rutin fejlesztése a homokóramódszerrel (előadás)
15.10–15.30		kávészünet
15.30–15.50	Martin László	A tanulás-tanítás pszichológiai alapjai (előadás)
15.50–16.10	Kárpáti Anikó	Kárpáti Tanuláskönnyítő Program jelentősége a tanulási motiváció tekintetében (előadás)
16.10–16.30	Bajzáth Angéla	Mit jelent az oktatónak és a hallgatónak a tanuló- és tanulásközpontú tantervi paradigma? (előadás)
16.30–16.50	Lehmann Miklós	Virtuális moralitás (előadás)
16.50–16.55		A szekció zárása – szekcióvezető értékelése

Idegen nyelvű (Angol) szekció

helyszín: Új tanügyi épület 164-es terem

Szekcióvezető: Kopházi-Molnár Erzsébet

13.15–13.35	Németh Zsolt	Analysis of the observed teaching methodology at the Institute of Sportscience, University of Graz (előadás)
13.35–14.05	Marton Livia	GAMES IN YOUR POCKET – games applicable at any time on any level of language learning during the language lessons which do not require any equipment or preparation (műhely)
14.05–14.25	Puskás Andrea	Improving Communication Skills Through Teaching Literature and Using Drama Techniques in the EFL Classroom (előadás)
14.25–14.45	Lévainé Udvari Anna	Foreign Language Orientation in the Lower Classes of the Practice Primary and Secondary Grammar School of Kaposvár University (előadás)
14.45–15.05	Szekeres Anita	Foreign Language Orientation in the Practice Primary and Secondary Grammar School of Kaposvár University (előadás)
15.05–15.25	Nagyházi Bernadette	Challenges in teacher training processes in Hungary with reference to young (3-10 year old) Hungarian language learners (előadás)
15.25–15.30		A szekció zárása – szekcióvezető értékelése
15.30–16.00		kávészünet

Hallgatói szekció

helyszín: Új tanügyi épület 165-ös terem

Szekcióvezető: Gelencsérné Bakó Márta

13.15–13.35	Balassa Rita Horváth Tímea Tóth Livia	Munkaformák a természet és társadalom órán (előadás)
13.35–13.55	Novák Anikó	Bátor Tábort és a terápiás rekreációt (előadás)
13.55–14.15	Szúcs Rebeka Zsuzsanna	Cornelia de Lange szindrómás gyermekek beszédfejlesztésének lehetőségei (előadás)
14.15–14.35	Hodosi Zsófia	Az autizmus spektrum zavar korai tünetei és a szülői elfogadás folyamata (előadás)
14.35–14.55	Seller Gabriella	Kaposvári Játékváros (előadás)
14.55–15.00	A szekció zárása – szekcióvezető értékelése	
15.00–15.30	kávészünet	

Előszó

A II. Kárpát-medencei módszertani Konferencia és Módszervásár a 2010 októberében rendezett módszertani konferencia folytatásaként jött létre. Az elmúlt négy évben folyamatos átalakulások mentek végbe a társadalomban, s ennek következtében a közoktatásban. A pedagógusképzésnek is követnie kell a változásokat, hogy az új elvárásoknak megfelelő tudás birtokában lépjenek ki a fiatalok az életbe. A képző intézmények is arra törekcsenek, hogy a hallgatóknak a legújabb elméleti és gyakorlati ismereteket adják át. A rendezvény – amely a Kaposvári Egyetem kiemelkedő, országghatárokat áthidaló eseménye – lehetőséget nyújt arra, hogy a társintézmények a gyakorlatban alkalmazott, eredményes, korszerű módszerek témájában tapasztalatcsereét folytathassanak. A konferencia célja, hogy hidat építsen a tudomány, az elmélet és a gyakorlat között, hogy kizárólag olyan módszerek alkalmazására kerüljön sor a köznevelésben, amelyek elméletileg megalapozottak és a praxisban jól használhatóak.

A konferencián résztvevői, határon túli és hazai oktatók, gyakorló pedagógusok és hallgatók arra törekedtek, hogy bemutassák a tanítás és nevelés folyamán alkalmazott legújabb módszereket, eljárásokat, melyek segítségével nemcsak eredményesebb lesz a tanulás, hanem a gyermekek számára élményt biztosít az ismeretek megszerzésének folyamata.

Első alkalommal rendezzük meg a Módszervásárt, ahol a műhelymunka keretében egy rövid előadást követően a gyakorlatban is ki lehet próbálni a bemutatott eszközöket, technikákat.

Az absztraktkötet a konferencián elhangzó előadásokba és műhelymunkákba enged rövid betekintést, hogy a hallgatóság érdeklődésének megfelelően válogathasson a gazdag szakmai kínálatból.

A konferencia résztvevőinek, a kötet olvasóinak eredményes szakmai munkát kívánok, valamint azt hogy hazatérésük után még eredményesebbé tehessék pedagógiai munkájukat.

Bencéné Dr. Fekete Andrea
oktatási dékánhelyettes

Plenáris előadások

VALACZKA ANDRÁS

Az újgenerációs tankönyvek fejlesztése

A TÁMOP 3.1.2/B-13 projekt keretében kísérleti tankönyvek készülnek az anyanyelv és irodalom, a matematika, a természettudományi és a társadalomtudományi tantárgyakhoz. A 2014/15-ös tanévben az 1., 2., az 5., 6. és a 9., 10. évfolyamok tankönyvei kerülnek ki az iskolákhoz. A nyomtatott tankönyvekhez digitális tananyagok is kapcsolódnak majd, amelyeket az új Nemzeti Közoktatási Portálon érhetnek el a tanárok, a diákok és a szülők. A tankönyvek végleges változatai hároméves fejlesztés eredményeként fognak megszületni. Az első évben készülnek el a tankönyvek első változatai, a második évben kerül sor a kísérleti tankönyvek iskolai kipróbálására, a harmadik évben pedig a tanároktól és diákoktól begyűjtött vélemények és javaslatok alapján megtörténik a tankönyvek és a digitális tananyagok átdolgozása.

A cél egy tanulásra és alkotásra inspiráló, a modern technikai eszközök lehetőségeit is értelmesen kihasználó tanítási-tanulási környezet kialakítása. Ennek érdekében a fejlesztőknek adaptálni kell a tanuláselméleti és tankönyvelméleti kutatások eredményeit. Meg kell találniuk a legjobb megoldásokat arra, hogy a tanítás és tanulás hatékonyságát elősegítő módszertani újdonságok szervesen beépülhessenek az új taneszközökbe.

NYITRAI ÁGNES

Hogyan meséljünk a kisgyermeknek?

Az első életévben szerzett élmények és tapasztalatok későbbi fejlődést meghatározó szerepe már nemcsak a tudományos és a szakmai közéletben, hanem a közgondolkodásban is evidencia. Miközben a szakemberek és a szülők között teljes az egyetértés abban, hogy a mesehallgatás, a felnőttel közös képeskönyv-nézegetés élménye gazdagítja a kisgyermek személyes, szociális és kognitív kompetenciáit, a mese- és könyvválasztásról

és mese hatásáról való gondolkodásban, a felnőtt szerepének értelmezésében azonban jelentős nézetkülönbségekkel is találkozunk. A kisgyermekneveléssel foglalkozó szakirodalomban olvashatunk olyasféle elgondolásokat is, hogy a rendszeres, gyakori mesehallgatástól mintegy magától gazdagodik a kisgyermek személyisége. Ennél nyilvánvalóan jóval összetettebb hatásrendszerrel van szó, amit a felnőttnek sokkal tudatosabban (de a gyermek felé semmiféleképpen nem direktbben) kellene működtetnie. Érdemes számolni azzal, hogy a mese jelenléte változott az utóbbi évtizedekben: a mesélés helyzeteibe bekapcsolható eszközök köre jelentősen bővült: a technikai fejlődés következtében általánosan elterjedt a DVD és az internet. A filmek térhódítása, a műfaji határok elmosódása, a könyvpiac felhígulása, az életkori határok megszűnése esetenként megnehezíti a meséléssel, képekonyv-nézegetésekkel kapcsolatos választásokat, a helyzetek alakítását. Erősen pragmatista–intellektuális–racionális világunkban gomba módra szaporodnak a kisgyermek számára kidolgozott képességfejlesztő programok, melyek elsősorban a későbbi jó iskolai eredményeket és a sikeres életutat valószínűsítő területek fejlődésének gyorsítására összpontosítanak. Gyakran direkt fejlesztés kapcsolódik a könyvhöz, meséhez, az élmények másodlagossá válása súlyos problémák forrása lehet.

Ahhoz, hogy a kisgyermeknevelő élménnyé tudja varázsolni a kisgyermek számára a képekonyv-nézegetés, mesélés helyzetét, ismernie kell a gyermekeket és családi hátterüket, a mesében rejlő személyiséggazdagító lehetőségeket, és rendelkeznie kell egyfajta, úgynevezett mesélési kompetenciával, amely magában foglalja a gyermekirodalom, a képekonyvek, a mesék iránti pozitív attitűdöket, szeretetet, számos irodalmi alkotás ismeretét és a mesélés helyzeteinek élménnyé varázsolására való képességet.

VARGA ARANKA **Kooperáció a pedagógiában**

Az előadás rövid összefoglalót ad arról, hogy a kooperáció szociálpszichológiai szempontú megközelítése miként segíti a heterogén óvodai, iskolai környezetben való sikeres előrehaladást, kiemelve, hogy mindez sokoldalú kölcsönösséget rejt: kiterjed a pedagógus és a gyermekek, tanulók teljes közösségére. Elsőként látni fogjuk a kooperatív

szemléletű pedagógust, aki képes a tanulási folyamatra irányuló terveiben valamennyi tanuló egyéni adottságaira és szükségleteire építeni, aki a megvalósítás során a tanulóközösség interakcióit strukturáltan szervezi, és aki kimutatható eredmények ér el egyéni és csoportszinten egyaránt. Vagyis a kooperáció esetén olyan pedagógusról beszélhetünk, aki nemcsak a „tananyaggal halad”, hanem valamennyi diákja számára megteremt az egyéni fejlődés lehetőségét a támogató csoportközegben. Ezt követően az előadás kitér a kooperativitás működtetéséhez szükséges szemlélet tartópilléire, a szociálpszichológiai tapasztalatokon nyugvó alapelvek érvényesítésére. Az egyéni felelősségvállalás és személyes számonkérhetőség alapelve az individuum jelenlétét biztosítja, a párhuzamos és mindenkire kiterjedő interakció a cselekvő bevonódást eredményezi, az építő és ösztönző egymásrataltságot a kiscsoportos támogató erőt jeleníti meg, az egyenlő részvétel és hozzáférés pedig az esélyegyenlőségi dimenziót hangsúlyozza. Mindezekből látható, hogy a kooperatív alapelvek tudatos alkalmazása olyan strukturált és támogató csoportdinamikát eredményez, melyben a gyermek, a tanuló, mint individuum fejlődik egyéni igényei, sajátosságai és üteme szerint. A további részben az előadás kiemeli, hogy az alapelvek gyakorlatba ültetéséhez kooperatív szerepek és módszerek állnak rendelkezésre, melyeket a pedagógus – kooperatív szemlélete mentén – a diákjai számára tudatosan választ az általa irányított tanulási folyamat során, míg a diákok a kipróbált kooperatív szerepeik és módszereik segítségével szereznek személyes sikereket a tanulásban és egyúttal megélik a közösségben rejlő támogató erőt. Az előadás zárógondolata, hogy a kooperáció gyakorlati tapasztalatai interiorizálják a diákokban az együttműködő közegben biztosított egyéni sikerességhez elengedhetetlen eszközöket és szemléletet, melyet aztán visznek az iskola falain túlra is.

Művészetekkel való készség- és képességfejlesztés

GULYÁS ENIKŐ

Fejlesztő biblioterápia, új módszer az oktatás szolgálatában

A fejlesztő biblioterápia XX. századi újralfedezését követően alkalmazási területe kiszélesedett, a Rubin által végzett elemzés szerint, amely 131 db, 1970 és 1975 között megjelent cikket vizsgált, már ekkor a biblioterápiával kapcsolatos írások csupán 35%-a jelent meg könyvtári folyóiratokban és 65%-a más területeken, úgymint a pszichológia, oktatásügy, egészségügy és egyéb területek (Rubin, 1979).

Amerikában, Angliában és Németországban az oktatási intézményekben rendszeresen tartanak fejlesztő biblioterápiát pedagógusok, gyakran csoportmunkában a könyvtárossal, iskolapszichológussal. Magyarországon a módszer egyelőre csak a könyvtárakban terjedt el, annak ellenére, hogy a külföldi tapasztalat alapján számos cél érdekében, mint dyslexiás és dysgraphiás diákok osztályközösséggel való elfogadtatására, agresszív tanulók kezelésére, az osztályközösség építésére, a csoport perifériáján elhelyezkedő diákok társaik általi elfogadtatására, új konfliktuskezelési módszerek megismertetésére, a vitakészség és önismeret fejlesztésére, új értékek és hozzáállások közlésére, szociális érzékenység növelésére, csoportközösség építésére, valamint az érdeklődési kör szélesítésére az iskolában is sikeresen alkalmazható. Előadásomban arra vállalkozom, hogy ezt a sokrétűen alkalmazható módszert, annak hatékonyságát bemutassam az egyetemistákkal és idősekkel tartott foglalkozássorozataim fényében, valamint röviden kitérek a módszer nemzetközileg is unikumnak számító megújítási lehetőségére, az e-biblioterápiára és az ehhez kapcsolódó, általános iskola 6. osztályos diákok körében szervezett foglalkozássorozaton szerzett tapasztalatokra. A fejlesztő biblioterápiás foglalkozásaim mindegyikéről elmondható, hogy a résztvevők önértékelésére és társas kapcsolataira pozitív irányba hatottak.

Bemutatóm azért fontos, mert a fejlesztő biblioterápia módszertana mindeddig nem került kidolgozásra, így nem áll az érdeklődők rendelkezésére egy olyan összefoglaló mű, amely segítené egy átfogó kép kialakítását arról, hogyan valósul meg a gyakorlatban a biblioterápia, s miben különbözik egy irodalomórától.

KÖRMENDI ZSUZSA

Miért éppen az origami?

15 évvel ezelőtt próbálkoztam először azzal, hogy ovisokat tanítsak origamizni. Beletelt néhány évbe, mire megtapasztaltam, milyen módszerekkel, milyen magyarázattal, technikával lehet eredményes ez a tanítás. A 3-4 éves kicsiknél még nagyon domináns a birtoklási vágy, „az enyém, nekem legyen, hazaviszem”, viszont még sem a kezük, sem a figyelmük nem olyan fejlett, hogy maguk készítsenek „látványos” modelleket. Így én készítettem nekik, miközben az ő kezükbe is papírt adtam. Az óvodás időszakuk alatt, 2-3 évig rendszeresen, szinte napi szinten hajtottunk. Legfontosabbnak a játékoságot, az önkéntességet, a sikerélményt és a következetességet tartom. Az önkéntesség lényege, hogy vagy maga kéri a hajtogatás lehetőségét vagy én segítem hozzá ahhoz, hogy úgy érezze önként választotta. A középsősöknek, illetve azoknak, akik kezdők, az egyszerű, pontosságot nem igénylő modelleket választom (szöcske, repülő, ing, csákó, hajó). Ezzel biztosítom a sikerélményt számukra. Az önkéntességhez kapcsolom a következetességet.

A legkisebbektől is elvárom, hogyha önként jött oda, a „kis” modell hajtogatását csinálja végig. A segítségnyújtás kérdése nagyon fontos. Soha nem készítek el modellt a gyerekek helyett, viszont mindig tudatom velük, hogy számíthatnak a segítségemre. Először és legkönnyebben megtanítható az átló szalvétahajtás, mert csak egy pár csúcst kell összefogni. A legegyszerűbben hajtás előnye, hogy pontosabban tudnak hajtani, és többet látnak a papír felületéből, az asztalon elcsúszik, ráadásul a kezét is ráteszi. Az összefogott csúcsokkal szemben, kissé lefelé húzva a papírt sokkal könnyebb élelni. Ezután jöhet a felező- és a szekrényhajtás. Eközben észrevétlenül tanulják meg az irányokat: alul, felül, felfelé, lefelé, jobbra, balra, előre, hátra, hogy mi az átló, felező, mi a különbség a megfordítani és az elfordítani szavak jelentése között. Az origamizó óvodás biztosan úgy lép be az iskolába, hogy tudja: a kockának hat oldala van, hogy mi a különbség a négyzet és a téglalap között. Tudatosan fogja használni a papírt térbeli dolgok elkészítésére is. Könnyebben és pontosabban ítél meg távolságokat, hasonlít össze kiterjedést. A sokféle papír használatával finomodik tapintása, belső igényévé válik az érintés. Emellett az óvodás gyerekek szempontjából kiemelkedően fontosnak tartom az origami közösség- és személyiségformáló erejét. Az együtt hajtogató gyerekek beszélgetnek,

megérintik egymást, figyelnek egymásra, tudnak hallgatni, megtanulnak segíteni, segíséget kérni. E mellett tudnak valami olyat, amit nagyon sokan nem: ORIGAMIZNI.

MÁTÉ PETRIK EMESE

Lépjünk kapcsolatba saját érzéseinkkel

„A gyermek lényét minden egyes évben minden egyes héten saját lelkünkben kell elevenen átélnünk, ez legyen a nevelés szellemi alapja.” (Steiner 2007:18)

A gyermek aszerint fejlődik lelkileg, amit lelkében már át tud élni. Az oktató részéről folyamatos intuitív képesség szükségeltetik: kapcsolatba kell lépniünk saját érzelmeinkkel, hogy intuíciónk révén összhangba kerüljünk a gyermek fejlődő érzelmi világával.

Ahhoz, hogy folyamatosan külön tudjuk választani önmagunknál az érzelmet a gondolatainktól, az önkifejezés szabad kapcsolatrendszerének árnyalatait éltethetjük. Ezáltal a velünk kapcsolatba lépő érzésekre holisztikusan, az egység lélekállapotából tudunk ráhangolódni, és teret nyitunk az érzelmek folyamatos áramlásának. Így a statikussággal jellemezhető problémák folyamatosan átalakuló kapcsolódásokká formálódnak. A célcsoport nevelő folyamatok esetében mindig kétágú: a nevelő egyén folyamatos holisztikus (test-lélek-szellem-agy) ön-mag/megismerete és a nevelődő egyének holisztikus kiteljesítése. A cél a mikro- és makrokozmosz szerves összefüggésrendszerében az érzelmi kapcsolódórendszerek felszabadítása révén az egyén holisztikus kiteljesedése. A kutatás kiindulópontja az egyén ősi mezőiben (Bert Hellinger) hozott alapérzelem mintájának feltérképezése, elemzése Johan Wolfgang von Goethe színtanának eszközrendszere alapján, majd a korrekciós technika a szeretet érzelmi nyelvrendszerének révén. A fő cél, hogy a kiteljesedő egyén a hozott, szerzett érzelem mintarendszerét, a holisztikus értelem-ben kapcsolathányos, statikussá vált érzelemmintáit saját érzelmi szeretet nyelveinek megismerése és alkalmazása révén önállóan folyamatosan átalakítsa az egyetemes rend alapján.

Az eredmények jól érzékelhetőek, láthatóak (Goethe érzelmi színskálája) a hároméves időintervallumban, ahol a kiinduló, hozott ősi érzelemmintázat a saját érzelmi szeretet-

nyelv tudatos felismerése és alkalmazása révén a holisztikus kapcsolatok felé nyílik, azaz mikro- (az ember) és makrokozmosz (élő, szerves világegyetem) érzelmi kapcsolatrendszerüké kiteljesedő élő érzelemmé válik, már nem a gondolatok és az információ, hanem a szív érzelemszintjén. Következtetésként megállapítható, hogy nevelési rendszerünk e módszer révén nemcsak az egyén, hanem az egyetemes élővilág is gazdagodik.

NAGYNÉ ÁRGÁNY BRIGITTA

A komplex művészeti nevelés mint eszköz a magyar kultúra oktatásában

Az Erasmus-program indulásának kezdetétől vezetek angol nyelven kurzusokat külföldi hallgatók számára a Kaposvári Egyetemen, melyek többségükben a magyar zenei nevelés egy-egy területét érintik (óvodai zenei nevelés, hangszerjáték, ének-zene tantárgy-pedagógia). Néhány éve merült fel az igény egy magyar népi kultúrát és zenét közvetítő tárgy létrehozására. E kurzus egyszerre több művészeti ágat használva (főképp zene, tánc és vizuális kultúra) ad lehetőséget a külföldi hallgatók számára a magyar kultúrával való ismerkedésre, nagyon sok esetben és elsősorban önkifejezésükre és kreativitásukra támaszkodva, saját élményekre, valamint egymással és a magyar hallgatókkal való együttműködésre alapozva. Jelen előadás gyakorlatorientált módon mutatja be egy tavaszi félév munkáját. Hangsúlyozva, összefoglalva és hallgatói munkákkal is szemléltetve mindazokat a hatékony módszertani fogásokat (csoportmunka, projektmunka), melyek által a távoli kultúrák fiataljai bepillantást nyertek a magyar kultúrába a komplex művészeti nevelés eszközei által.

NAGYNÉ MANDL ERIKA

Filmszínpadai megoldások a kortárs magyar ifjúsági színházban

Az előadás azokra a kortárs drámákra, Zeitstück-szerű darabokra, illetve színpadai adaptációikra szeretné felhívni a figyelmet, amelyek az efemer, a kamasz életproblémákat színpadra transzponáló színházi műfajok körébe tartoznak. A bevezető rész ismerteti

a társadalmi-nemzedéki problémák bemutatását tudatosan vállaló „közösségi színház” korábbi magyar hagyományait is. A jelenkori előadások egyik sajátossága, hogy olyan színpadi közeget, látványvilágot teremtenek, amelyek közel állnak a mai kamaszok élményvilágához. Az előbbi egyik legtipikusabb megnyilvánulási formája a multimédiás elemeket gazdagon használó látványszínház. Az előadás a műfaj komplex hatásmechanizmusát próbálja bemutatni: hogyan lehet magas művészi szinten megfogalmazni azokat az üzeneteket, amelyek a kamasz korcsoport számára fogódzót jelenthetnek problémáik feldolgozásában, megoldásában. (A kapcsolódó színházi előadások leggyakoribb témái: a kortárs csoport szerepe az önkép kialakulásában, barátságok, versengés és kirekesztés stb.) Az előadás egyik kiemelt témája, hogy a színház milyen sajátos művészi nyelven képes bemutatni azt, hogy az online közösségi terek és az egyéb virtuális színterek hogyan módosítják, torzítják a csoporton belüli játékszabályokat, viselkedési mintákat. A téma színpadi megfogalmazásának szuggesztivitását hogyan erősíti fel a film és a színház formanyelvének kölcsönhatása. Az említett tematika színházi megjelenítését elsősorban Tasnádi István *Cyber Cyrano* című darabja színpadi változatán keresztül vizsgáljuk. Az elemzés bemutatja a színpadi adaptációban megvalósuló jelenetelés technikáját, az erős drámai jeleneteket, valamint az előadásban megjelenő kétféle médium (film és színház) valósághoz való viszonyát. Az elemzés kitér az internetes manipuláció folyamatának színpadi bemutatására, a szöveg és látvány viszonyára, valamint azokra a különleges hatáslehetőségekre, amelyek abból adódnak, hogy a színpadon egyszerre van jelen a filmes megjelenítések illuzórikus realizmusa és az élő színészi játék aurája, valóságossága.

SCHÄCHTER BEÁTA

Figyelemzavarral küzdő gyerekek fejlesztési lehetőségei óvodában a batikolás technikájának felhasználásával

A batikolás egy új technika megismertetése a gyerekekkel, és ezáltal hatalmas élmény számukra. A batikolás nem hétköznapi tevékenység és nem megszokott az óvodákban. Az óvodai élet során sokkal inkább a papírral kapcsolatos munkák kerülnek előtérbe, és nagyobb hangsúly kerül a ragasztás, a ceruza és az olló helyes használatára. Nemcsak

az eredmény miatt érdekes a gyerekek számára a batikolás, hanem maga a folyamat, az új technika vagy akár a kísérletezés, hogy két dologból valami különlegeset alkotnak, és ahogy elkezdnek a színkeveréssel foglalkozni, érdekes lesz számukra, hogy játszunk a színekkel, mi lesz belőle. Pedagógia szempontból nemcsak azaz érdekes vagy fontos, hogy valami újat alkossunk, hanem az, hogy olyat alkossunk, amivel érdeklődési körüket tágíthatjuk, egy új világot nyitunk számukra, melyet ők maguk fedezhetnek fel, természetesen segítséggel. A batikolásban minden benne van, ami egy játékos ismeret átadáshoz szükséges, mivel itt is szabadon választhatnak, hogy szeretnének-e alkotni valamit, de esélye annak, hogy részt vegyenek benne, talán azért több, mert teljesen új dolgot mutatunk be nekik. A mai óvodák csoportjának felépítése sok helyen vegyes, nemcsak korokra való tekintettel, de ma már az óvodák integráltak, így a csoportokba Sajátos Nevelési Igényű (SNI) gyerekek is járnak. Talán pedagógiai szempontból az tűnik a legnehezebbnek, hogy elfogadják a gyerekek egymást, elfogadják társukat akkor is, ha valamiben más, és segítség őket. Ugyanez fontos egy tevékenységnél, és így a batikolásnál is, figyelni kell arra is, mennyire valósíthatjuk meg az SNI-s gyerekekkel, úgy, hogy nekik is legyen sikerélményük. Annyi örömet tud adni egy pedagógusnak, amikor olyan gyereken látja a fejlődést, aki a többiekhez képest sokkal hátrányosabb helyzetből indult! Amíg a gyerekekkel dolgoztam, számomra már az is örömet szerzett, hogy amikor dolgoztunk, végig koncentráltak, azok a gyerekek is, akikkel nehezebb együtt dolgozni, akik figyelemzavarosak. Ami meghatározó élmény volt számomra ez alatt az idő alatt, amikor elkezdtem batikolni hat nagycsoportos gyerekekkel. Az egyik kisfiú figyelemzavaros volt, hiperaktívgyanus. Amikor elvittem őket batikolni, azt mondták, ha őt le tudom kötni, akkor nagyon ügyes vagyok, mert 10-15 percnél tovább nem képes odafigyelni semmire, és ez a maximum. A kisfiú végig csinálta a feladatot, valóban több figyelemre volt szüksége, de 30-40 percen keresztül, egészen a végéig velünk dolgozott.

Élménypedagógia

BÁNYAI SÁNDOR

A pedagógus komfortzónája, avagy kihíváskeresés és kimozdulás a pedagógus-képzésben és továbbképzésben

Szakmai műhelyünk 10 éve foglalkozik akkreditált pedagógus-továbbképzéssel. Az élménypedagógiával kapcsolatos felsőoktatási tapasztalataim az elmúlt öt év eredményei. Képzéseinken, tréningjeinken igyekszünk koherens módon dolgozni. A képzés témája: az élménypedagógia, a felhasznált módszer pedig a saját élményen alapuló, tapasztalati tanulás.

A pedagógusok, szerte a Kárpát-medencében nem csupán rokonszenvvel figyelik, de velünk együtt vallják a tanórán kívüli nevelés fontosságát, a szabadidő nevelő szerepének elengedhetetlen voltát, a játék pótolhatatlan fejlesztő hatását. A képzéseken meg kell teremteni a felnőttek számára az önfelelt játék, a kockázat nélküli tapasztalatszerzés lehetőségét, azt, hogy játszassanak tét nélkül, magáért a játék örömeért, a saját élményen alapuló tanulás kedvéért. Kerülni kell a frontális munkát, éppúgy, mint a gyerekeknél, lehetővé kell tenni, hogy együttműködjenek, hogy kipróbálják magukat, hogy kihívásokat kereshessenek.

Alapelveink szerint a hatékony képzés alapja az aktív részvétel, a módszerek, játékok és gyakorlatok személyes kipróbálása, a saját élmény megszerzése, az élmény megosztása és feldolgozása, majd pedig a tanulságok adaptálása más, hasonló helyzetekre. A képzés aktív viszonyt vár minden szereplő részéről. Képzéseink hatására a résztvevők pedagógiai személyisége fejlődik, tárgyi tudása, módszertani eszköztára jelentősen bővül. A tevékenységeket képesek tudatosan nevelési céljaik szolgálatába állítani, értik annak összefüggéseit, ismerik és hatékonyan használják az ebben rejlő oktatási és fejlesztési lehetőségeket. A már gyakorló pedagógusoknak szükségük van új módszerekre, amelyek klasszikus képzésekben kevéssé fordulnak elő. Gondolok itt a játékoságra, az élményre, a kihívás megteremtésére, amit én nagyon fontosnak tartok. Mindez csak akkor kaphatja meg a jelentőségének megfelelő helyét, ha a graduális pedagógus

továbbképzésben megjelenik, és folyamatosan jelen is van! Csak ebben az esetben lesznek nyitottak a jövő pedagógusai az élményeken alapuló módszerekre, csak így fogják tudni élményeken keresztül nevelni a következő nemzedékeket!

BENCÉNÉ FEKETE ANDREA

Élmény a tanulás – de hogyan?

Az első osztályba induló gyerekek csodálattal néznek az iskolára, izgatottan várják, hogy tanulhassanak, új ismereteket szerezhessenek. Rövid idő elteltével, az iskolapadban töltött néhány hónap után elszáll a lelkesedés. Kutatásom során alsó tagozatos diákokkal készített interjúk segítségével kerestem a választ arra, hogy mit értenek tanulás alatt, és miért nem szeretnek tanulni. A megkérdezett gyerekek egyik csoportja nemcsak az iskolában tanul, hanem a szülei segítségével interaktív módon, kirándulások során, múzeumi látogatások során, élmények átélésével jut új ismeretekhez. Társaik, akiknek az otthoni segítő háttér nem adatott meg, ők a tanulást az egész napos iskolapadban üléssel, állandó olvasással és írással azonosítják, s ezt a tevékenységet unalmasnak találják.

A műhelymunka során olyan tanodai programot mutatok be, amely hátrányos helyzetű gyermekek számára biztosít lehetőséget arra, hogy megtanuljanak tanulni, és örömet szerezzen számukra, élmény legyen az ismeretszerzés folyamata. Játékosan sajátítják el a tanulási módszereket, technikákat, mivel a gyerekek többsége nem tudja, hogyan kell gyorsan és könnyen tanulni, és az iskolai eredménytelenséget az esetek többségében ez okozza. A program célja, hogy a résztvevő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek sikerélményhez jussanak az iskolában, személyiségük fejlődjön. A heti rendszerességgel tartott foglalkozás nem korrepetálás, hanem egyéni adottságokhoz igazodó személyiségfejlesztés. Emellett a gyerekek képességeinek, érdeklődésének megfelelő tehetség kibontakozásra is lehetőség nyílik. A kiemelt feladatok közt szerepel az anyanyelvi fejlesztés mellett a hagyományápolás és a művészeti nevelés. A program része az életkori sajátosságokat figyelembe vevő játékos tanulás-módszertani tréning, mely magába foglalja a koncentrációs és relaxációs gyakorlatokat. Kiemelt hangsúlyt kap a játékos készségfejlesztés, a szituációs gyakorlatok, melyek segítik az iskolai tanulmányok eredményességét

mellett a köznapi életben történő eredményes boldogulást. A programban a foglalkozást vezető pedagógusok mellett fontos szerepet kapnak a hallgatók, akiknek nemcsak a tudás átadásában van szerepük, hanem a gyerekek lelki támaszaikká is válhatnak. A pedagógusjelöltekre nem úgy tekintenek a gyermekek, mint a felnőttekre, de bizalmi kapcsolat alakul ki a foglalkozások során, így a személyes egyéni problémák megoldására is lehetőség nyílik. A személyes segítő kapcsolat lehetőséget biztosít arra, hogy mindenki megtalálja önmagát, és boldog emberként válhasson - társadalmunk fontos tagjává.

**BERKES NÁNDORNÉ, BIACSICS ANDREA LÍVIA,
PÁLNÉ SZABÓ MARIANNA**

A „Mozgáskotta” mint a Kaposvári Petőfi Sándor Központi Óvoda egészségnevelő programjának egy eleme

A „Mozgáskotta” módszer célja: Az 5-6-7 éves gyermekek vizuálisan megjelenő gondolati mozdulatmintáinak megvalósítási képességének fejlesztése; ideg-izom kapcsolatainak kiépítése térben.

Egy olyan tervszerű és hatékony eszközt kínál, mely a kisgyermekkor testi és pszichológiai sajátosságaihoz alkalmazkodva, játékos módon fejleszti a gyermekek testi és értelmi képességeit. Nem csupán a mozgások térbeli és időbeli szerkezetére koncentrál, de a személyiség komplex fejlesztése ugyanolyan hangsúlyos, mint a konkrét mozgásteljesítmény.

A mozgások aprólékosan lebontott elemei alkalmassá teszik a gyermekeket arra, hogy a mozgásokat motiváltan, összerendezetten és eredményesen hajtsák végre.

Az eszközök szín- és formagazdagsága, cél szerinti variálhatósága, a mozgásminták kialakítása segíti a figyelem, az emlékezet fejlődését, az ideg-izom kapcsolatok kiépítését a térben.

A módszer gyakorlatában az érzelmek, ismeretek, figyelem, gondolkodás, emlékezet legalább akkora jelentőséggel bírnak, mint maga a kivitelezés.

FENYŐDI ANDREA

Az erkölcsstan tantárgy módszertani eszköztára a kerettantervi tanításkonceptió értelmezésében

A 2013 szeptemberében bevezetett erkölcsstan tantárgy ebben a formában új jelenség a közoktatásban, bár több előzménnyel is rendelkezik az emberismeret, etika, gyermekfilozófia, osztályfőnöki órák és a szociális kompetenciák fejlesztése területén. Egy tantárgy kialakításakor meg kell határozni a tartalmat, a célkitűzéseket, a tematikát és a tanítási alapkoncepciót. Ez utóbbi alatt mindazokat a fogalomértelmezéseket, szemléletet, naiv vagy tudományos elméleteket értem, amelyekre a tárgy oktatása épül. Mindez befolyásolja a tartalom szerkezetét, az alkalmazandó módszereket, az értékelés módját és a pedagógus szerepét, a tanítási célok eléréséhez szükséges pedagóguskompetenciákat is. A kerettantervíró munkacsoport, amelynek tagja voltam, mindezeket koherens rendszerbe illesztette. A Nemzeti Alaptanterv témaköreit megtartva egy sajátos struktúrájú, spirálisan építkező tematikát és egy részletes tanításeméleti ajánlást alkotott. A témakörök mindegyike kapcsolódik a gyermekek mindennapi életéhez, tapasztalataihoz. Szintén újszerű, hogy a kerettanterv kérdésekben íródott. A kerettantervi alapkoncepció fő gondolatai a következők: Az erkölcsstan tantárgy nem kész válaszokat kínál, hanem kérdések értelmezésére törekszik, az erkölcsi ítéletalkotás képességét fejleszti, nem ismeret-, hanem fejlesztésközpontú, a tanuló aktív résztvevője a tanulásnak, a tananyag a gyerekek saját tapasztalataira, kialakult ítéletrendszerére és értelmezéseire épít, a tananyagszervezésben a rugalmasság jelenik meg, a pedagógus elsősorban mint facilitátor vesz részt a tanórán. Mindezek megvalósításához olyan módszertani eszköztárra van szükség, amely bevonja a tanulókat az ítéletalkotásba, értelmezésekbe, előhívja előzetes tudásukat, segíti a saját magukról szóló tudásuk alakítását, fejleszti a szociális érzékenység erősítéséhez szükséges képességeket, és maguk a módszerek is modellezik az együttműködést. Mindemellát élményszerűvé teszi a közös tanulást, a tudáskonstrukciót. Ebből az eszköztárból szeretnék mintát mutatni a műhelyben, ismertetve a kiválasztáshoz, és összeszervezéshez szükséges szakmai szempontokat is.

HUSZÁR ZSUZSANNA**A kert és pedagógiája**

A műhelymunka a résztvevők számára koncentrált, intenzív, élményszerű módon nyújt lehetőséget a környezet felfedezésére, néhány aspektusának kiemelésére, lehetséges „jelentéseinek” létrehozására. Az irányított tapasztalatszerzés a helyi adottságokhoz szorosan kapcsolódó, a helyi értékekből merítkező pedagógiai megközelítésekre kíván a résztvevők bevonásával alkalmi példát hozni. Módszertani szempontból a reflektív és interaktív megközelítést kritikai hozzáállással ötvözi. A tervezett műhelymunka a környezetpedagógia és a múzeumpedagógia közös metszetében helyezhető el. Hívószava, tematikus fókusza: a kert. A kert témáját mint interdiszciplináris megközelítést igénylő témát vezeti be, gondolati szempontból a határok és a határoltság kérdéseit feszegetve. A kert és pedagógiája cím több kérdést is felvet. Először mindjárt azt, hogy van-e egyáltalán efféle pedagógia. Lehetséges-e, indokolt-e, hogy legyen? Miként értelmezzük a történeti előzményekben? Melyek volnának sajátos, jól megkülönböztethető vonásai? A kert pedagógiája kapcsán a házunk kertjére gondoljunk-e vagy inkább arborétumokra, botanikus kertekre? Netán állatkertekre? Gyermekkertre? Gyümölcsösre, fűszerkertre, balkonkertre? Valós vagy fiktív helyekre? Festmények kertjeire, versbe fogalt kertekre?

Paradicsomkert-ábrázolásokra? Temetőkertekre? E rövid felsorolásból is érzékelhető, rendkívül gazdag a kert fogalmunk jelentésköre, létrehozásuk, fenntartásuk, művelésük hagyományai nemkülönben. A kert mint realitás és mint utópia a neveléstörténeti hagyományban is jelen van, metaforikus ereje a szakmáról való jelenkori gondolkodásunkat is áthatja.

KULCSÁR NÁRCISZ**Élményorientáció a felsőoktatásban, avagy lehet-e élmény a matematika?**

A második világháborút követő társadalmi és gazdasági változások után a cselekvések meghatározó mozgatórugójává az élményorientáció vált. A szabadidő hasznos eltöltésén túl az élményorientált cselekvés egyre inkább átszővi az élet minden területét, köztük a munka és az oktatás világát is. Az utóbbi területen a reformpedagógia eszméi jelentettek áttörést, melynek egyik területévé az élménypedagógia vált. A felnőttképzés is megalakította az erre irányuló terminológiáját, az élményandragógiát, mely kutatások alapján várhatóan egyre inkább előtérbe kerül. Az élménypedagógia a nem formális oktatáson túl ma már a formális oktatás keretein belül is keresi lehetőségeit. Az egzakt tudományok sorában a matematika területén is megjelent az élményközpontúság, a tudomány és a művészet összefüggéseit felfedező pedagógiai gyakorlat, mely szemléltető eszköz használata során a vizualitáson keresztül, a látványos megformálásban, egy absztrakt tudomány láttatásában, vizualizációjában érhető utol. Míg a közoktatás területén belül egyre több figyelmet szentelnek az élménypedagógiának, addig a felsőoktatás még érintetlen területnek számít. Oktatás-módszertani szempontból a pedagógia és andragógia határán álló felsőoktatás a tömegesedés problémájával párhuzamosan módszertani kihívásokkal is küzd. Előadásomban arra keresem a választ, hogy az élményorientált oktatásnak milyen szerepe és lehetőségei vannak a felsőoktatás keretein belül, ahol már a matematika mint alkalmazott tudomány kerül oktatásra. Néhány élményelemre szeretnék példát mutatni, melyekkel a hallgatókat a komfort zónából kimozdíthatjuk, és ezzel aktív tanulást hozhatunk létre. Az alkalmazásorientáltság végett a szemléltetésen túl a valós életből vett példák bemutatása hangsúlyosabb szerephez jut a közoktatáshoz képest. A megismert és begyakorolt algoritmusok eltérő szituációkban való alkalmazása jelent ténylegesen használható tudást a mindennapi életben. További céloom az ismeretek alkalmazása és az élményorientáció közötti kapcsolat és viszony bemutatása.

NÉMETH ILDIKÓ KATALIN

Német nyelvsajátítás kisiskolás korban a tapasztalati tanulás útján

*„Werde, was du noch nicht bist,
Bleibe, was du jetzt schon bist.
In diesem Bleiben und Werden.
Liegt alles Schöne auf Erden.”
(Franz Grillparzer)*

Az idegen nyelv elsajátítása során előnyben részesítjük a játékos, mozgásos tevékenységeket, mellyel a gyerekek jól motiválhatók. A 6-10 éves korosztály tanulási vágya nagy, az új dolgokra fogékonyak, nyitottak, őszinte örömmel viszonyulnak a tanuláshoz, sokat jelenteknek, jellemzi őket a megismerés vágya és a lelkesedés.

Az órai szituációkban az auditív és vizuális nyelvsajátítást támogatja a játékos irányított tevékenység, melyek a megértést segítik a nonverbális kommunikáció eszközeivel. A látási és hallási érzékelés és észlelés folyamatosan fejlődik, finomodik, így egyre ügyesebben tudnak tájékozódni a hangok, színek és formák világában. Ma már kiemelten fontos feladata az idegen nyelv oktatásának a kommunikatív nyelvi kompetencia fejlesztése, vagyis egy használható és alkalmazható nyelvtudás biztosítása. Napjainkban kiemelt cél, hogy a gyermek olyan tudással és gyakorlati jártasággal rendelkezzen valamilyen idegen nyelven, amely már elengedhetetlen feltétele a továbbtanulásnak, diplomaszerezésnek, munkavállalásnak. Az általános iskola alsó tagozatán a mozgásos tevékenységeken és a játékokon keresztül a leghatékonyabb a nyelvi kompetencia fejlesztése, mivel ebben a korban az írás-olvasás készségük még nem alakult ki. Úgy gondolom, hogy a gyermekeknek ebben az időszakban már eléggé fejlett a kép- és szituatív emlékezete, vagyis ha a tanórákon megfelelő arányban oszlik meg az érdekes és figyelemfelkeltő – és azt fenntartó – feladat, akkor sokkal gyorsabb, hatékonyabb, eredményesebb – és nem utolsósorban problémamentesebb – lesz az az út, amely a célunk eléréséhez vezet. Mini kutatásom során a tanév eleji ismertetést a tapasztalati tanulás, élménypedagógia segítségével terveztem, melyben a második osztályos diákok szituációk, játékok és dalok segítségével frissíthették tudásukat. Előadásom során ennek gyakorlatban történő megvalósítását emelném ki és értékelném.

NÉMETHNÉ HAMAR ANIKÓ

Francia programsorozat – Frankofón hét a Gyakorlóban

Az előadás során bemutatott programsorozat célcsoportja az iskola francia nyelvet tanuló diákjai, akiknek kiváló lehetőséget biztosít ez a néhány nap az idegen nyelv gyakorlására. A Frankofón hét célja az iskola francia nyelvet tanuló felső tagozatos és gimnazista diákjainak mozgósítása, szervezett programokon való aktív részt vétele a francia nyelv és kultúra megismertetésében és népszerűsítésében az iskola többi tanulója számára.

Előkészítő programok folyamán sor kerül rajzpályázat meghirdetése az iskola összes tanulója számára, valamely Franciaországhoz kötődő témában. Havi rendszerességgel megnyitja kapuit a francia klub, amely nyitott minden diák és tanár számára, s itt történik az évente visszatérően a francia hagyományok ápolása: Chadeleur-palacsintásütés, karácsonyi vetélkedő. A legkiemelkedőbb teljesítményt nyújtó gimnazista diákjaink részt vesznek az ELTE francia helyesírási versenyén.

A Frankofón hét szervezésében részt vesznek az iskola tanárai és diákjai. A francia nyelvű és nyelvi kulturális programok kapcsolódnak a Frankofónia nemzetközi ünnepéhez, március 20-ához: rajzkiállítás – amely ünnepélyes megnyitóval veszi kezdetét –, irodalmi kávéházzal, színjáték-bemutatóval, filmvetítéssel, civilizációs vetélkedővel, pétanque-versennyel. A heti franciaórákon előadásokat, bemutatókat tartanak a diákok a francia nyelvű civilizációról, és helyesírási versenyeken mérik össze tudásukat.

A programsorozat évek óta eredményesen működik, ezt bizonyítja, hogy a francia nyelvet tanuló diákok mindig szívesen vesznek részt a szervezésben és a lebonyolításban. Ötleteket gyűjtögetnek a következő évre, aktív részesei a francia nyelvű programoknak. A más idegen nyelvet tanuló diákok is várják a rendezvényt, mert az ő számukra is érdekesebb a programok és aktívan részt tudnak venni benn. A tantestület tagjai szívesen vesznek részt csapattagként a civilizációs vetélkedőkön. Az angol és német nyelvet tanító kollégák „helyet kértek” a civilizációs vetélkedőn, így az utolsó két évben egy-egy ország (angol, német, francia nyelvű), illetve egy-egy város lett a vetélkedő témája.

A programsorozat – ezen belül is a Frankofón hét rendezvényei – megszólították az iskola tanulóit 1–12. osztályig, kollégáink is „számítanak” már a programokra. Jövőbeni célunk a programsorozat folytatása 2015 márciusában.

SÁRINÉ CSAJKA EDINA, CSIMÁNÉ POZSEGOVICS BEÁTA Felnőttképzési módszerek gyakorlati alkalmazása az agrártudományok oktatásában

A felnőttképzésben nagyon sok módszert alkalmazunk. Az adott csoport igényeinek, tudásának, képzettségének és az adott szakterületnek megfelelő módszerek kombinálása nagyon fontos. Ez alapos szakmai és módszertani felkészültséget követel meg az oktatótól. A hagyományos oktatási módszerek mellett egyre inkább teret nyernek az új, atipikus oktatási módszerek, mint például a projektmódszer, a teammunka, a tréning, a peer learning stb. Ezekben a módszerekben az oktató szerepe is változik. Nem a hagyományos ismeretátadóként van jelen, hanem segítőként, támogatóként, együttdolgozó munkatársaként van jelen a hallgatók ismeretsajátítása során. Ezen módszerek alkalmazásakor előtérbe kerül a döntéshozatal, a tanulásszervezés, a megfigyelés és beavatkozás, valamint az evalváció és értékelés.

Műhelymunkánkkal segítséget kívánunk nyújtani az agrártudományok területén, a felsőoktatásban pedagógiai végzettség nélkül oktatóknak, akik módszertani kompetenciák híján sokszor nehézséggel küzdenek az elméleti és gyakorlati tananyag hatékony és érdekes, figyelemfelkeltő és -megtartó átadása során. Az előadás során ismertetett módszereket az érintett kollégák egy csoportjával tréning formájában kipróbáltuk, így lehetőség nyílt az együttgondolkodásra és a módszerek tökéletesítésére. A jelenlévők nagy lelkesedéssel és örömmel fogadták a számunkra új módszereket, ezzel is alátámasztva azt, hogy az agrártudományok felsőoktatási, felnőttképzési szakmódszertana még kidolgozásra váró terület.

TRIXLER ZOLTÁNNÉ „Kis kutatók” természeti tehetséggondozás

A tehetség is a természet azon értékei közé tartozik, amely gondozást kíván. Nem kapálást, nyírást, permetezést, csak dús termőtalajt, odafigyelést és szabadságot a növekedéshez.”
(Gyarmathy Éva)

A tehetséggondozás óvodánkban a napi tevékenységekbe ágyazva, óvodai csoportjainkban kiscsoportos foglalkozások keretében történik. A tehetségfoglalkozásokon a kis kutatók műhelyében a gazdagító programok októbertől júniusig tartanak, heti egy alkalommal 45 percben, legfeljebb 10-12 fővel. A foglalkozásokon 4-7 éves korú, természet-tudományok iránt érdeklődő óvodás vesz részt. A „kis kutatók” tehetséggondozó műhely célja és feladata az élő és élettelen világ felfedezése, az összefüggések felismertetése, valamint a globális ismeretszerzés segítése. Természetvédő-óvó és ehhez kapcsolódó tevékenységek sokoldalú megismertetése a foglalkozásokon résztvevő gyermekekkel. A gyermeki sajátosságokat figyelembe véve, játékos módszerekkel történik a logikus gondolkodás fejlesztése.

Nagyon fontos a gyermeki kíváncsiságra építve a kísérletező, kutató, felfedező kedv inspirálása a kreatív elképzeléseik gyakorlati megvalósítása. Célunk a gyermekek eredeti megoldásainak megvalósítása, továbbfejlesztése.

A műhelymunka legfőbb alapelvei a biztos szabály- és szokásrendszer kialakítása, a gazdag, változatos feltételrendszer, eszközrendszer biztosítása, a játékos, a komplexitás, a differenciálás, valamint a projektmódszer alkalmazása. A műhelymunka során bemutatjuk, hogy az alapelvek megvalósítása miként történik. A gazdagító program keretében a tehetséggondozó óvodapedagógusok változatos módszereket alkalmaznak. Minden gyermeket folyamatos tevékenységre ösztönöznek. Az egyéni, eredeti ötletek megvalósítására töreksenek, az egyéni fejlődést, haladást nyomon követve. Kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a természettudományos ismeretszerzés folyamatának önálló tervezésére, kivitelezésére. A gyermekek számára az önálló kísérletezés sikerélményt biztosít, tovább fokozza az érdeklődést a természettudományok iránt.

Az óvodások elsajátítják a speciális eszközökkel való munkamódszereket, hogyan kell dolgozni a mikroszkóppal, távcsővel, nagyítóval, csipeszekkel. És ott van a dráma-játék, mely lehetőséget nyújt a szabad önkifejezésre. A műhelymunka során környezeti játékok, vizuális technikák, versek, mesék, bábozás és mozgásos játékok színesítik a programot.

URBÁN MÓNIKA

Élménypedagógia az alsó tagozatos tanítási folyamatban

Az élménypedagógia mint tanítási módszer 2010 óta szerepel a szakmai munkámban. Az alkalmazás célcsoportja az 1–4. évfolyamon tanuló diákok. A cél, hogy a tanítási folyamatban az ismeretek átadása olyan módszerrel történjen, melynek alapja a játék, a csoportélményen keresztül motiválás, a közösség szociális fejlesztése, az egymástól és a tapasztalatból tanulás.

Első osztálytól kezdve ismerkednek ezzel a módszerrel. Az eszközök gyerekbarátak, életkorhoz igazíthatók: dobókocka, kártya, kötél, építőkocka, ejtőernyő, kislabdák, mérőpálca.

A módszer bevezetése fokozatosan történt. Az energetizáló játékok és a feldolgozásra szánt játék a kiválasztott tananyagtartalomhoz kapcsolódik.

A feladatok az óra eleji motivációt, az ismeretek felidézését, a koncentráció fokozását szolgálják elsősorban. A játékok párosan, kiscsoportban vagy akár osztályszinten is játszhatók. Osztályaimban a játék a tapasztalati tanulás körének legjobb példája. A játékszabályok ügyes megválasztásával válhat kiscsoportot és egész osztályt is fejlesztő feladattá. Nemcsak az ismeretek megalapozása, hanem a kommunikáció és az együttműködési készség is fejlődik általa.

A módszer fontos része, hogy a tervezés, végrehajtás, értékelés, újratervezés folyamatát is megélik a tanulók. Erre is folyamatosan az életkorukhoz jól illeszkedő módszereket kell választanunk. A közös feldolgozások szolgálják a tudatosítás hosszú folyamatát. A mélyebb következtetések levonását az évek alatt megtanulják a gyerekek. Ez segíti egymás elfogadását, az egymástól tanulást, az egyén saját személyiségének fejlesztését is.

Az eredmény: a gyerekek egymásra figyelve, egymástól tanulva, együttműködve fejlődnek, tanulnak, a tanulás folyamata élménnyé válik.

Ezt lemérni egy erdei iskolában, egy egész napos osztályprogramon vagy a mindennapos tanítási folyamatban a 4. tanév végén lehet.

Folyamatos visszajelzéseket kapok a szülőktől, melyek megerősítenek abban, hogy a gyerekek fejlődnek, közösségként gondolkodnak. A külső partnerek is támogatják a módszer használatát, segítenek, és szívesen tanulják ők is a lépéseket. Megéri csinálni, kipróbálni, mert az eredmény látványos, élménydús.

„Nem gyerekkorban kell megtanulni, hogy az életben verseny van! Először együttműködést kell elsajátítani, az egymásra figyelést, az »egy húron pendülést«. Élményekkel, tapasztalatokkal:”

Sajátos nevelési igényű gyermek és felnőtt fejlesztésének módszertana

GELENCSÉRNÉ BAKÓ MÁRTA, POLYÁKNÉ BRANDTMÜLLER ANIKÓ
Integrációs törekvések a gyógypedagógus-képzésben

Az integráló nevelés, oktatás a köznevelésben az esélyteremtést, az esélyegyenlőségek növelésének eszközt jelent, a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelését ép társaikkal.

Az integráló intézményekben a sajátos nevelési igényű gyermekek, fiatalok a többségi gyermekekkel, fiatalokkal együtt, egyéni szükségleteiknek megfelelő nevelésben-oktatásban vesznek részt, oly módon, hogy az minden résztvevő hasznára váljék. Az integráló nevelés-oktatás tehát nemcsak az integrált gyermek javát szolgálja, hanem hozzájárul ép társai érzelmi-erkölcsi-szociális fejlődéséhez, a fogadó/befogadó pedagógus személyiségbeli, módszertani fejlődéséhez. Ezen minőségbeli változások az egész közösség javát szolgálják. Az első és legfontosabb a szemléletváltás.

Ezen gondolatokat figyelembe véve szükségesnek tartottuk, hogy a Kaposvári Egyetem Gyógypedagógia Tanszékének tanulásban akadályozottak szakirányán a szakpedagógiai gyakorlat képzés során integráló intézményekben is töltsenek szakmai gyakorlatot a hallgatók.

A képző intézmények közül így az elsők között került sor ennek bevezetésére a 2011/2012-es tanévben az egyetem gyakorlóintézményeiben, az óvodában és az iskolában.

Az új színterek új módszertani kihívásokat jelentettek hallgatóknak és gyakorlatvezetőknek egyaránt. Az óvodában az egyéni fejlesztés területén kaptak lehetőséget a hallgatók a sajátos nevelési igényű, illetve ép gyermekek esetében egyaránt. Az iskolában két terület került a gyakorlati képzésbe, a fejlesztő és rehabilitációs foglalkozások alsó/felső tagozaton, illetve a kéttanáros modell. A fejlesztő/rehabilitációs foglalkozásokat vezető szakemberek mindegyike gyógypedagógus végzettséggel rendelkezik. A kéttanáros modell a többségi pedagógusoknak is igazi kihívást jelentett, mely során szükség

volt módszertani megújulásra. A hallgatók a módszertani felkészülés mellett önállóan készített, összeállított kreatív segédeszközöket készítenek, használnak.

Az elmúlt időszak igazolta, hogy a gyógypedagógiai paradigmaváltás szükségessé tette a gyakorlati képzés paradigmaváltását is. Így a hallgatók tevélegesen részesei lehetnek a köznevelésben megvalósítható integrációnak.

KÁTAINÉ LUSZTIG ILONA

Tanulásban akadályozott tanulók szabadidős tevékenységei

A szabadidő általános fogalmaink szerint olyan kötöttségektől mentes időtartamot jelent, melyben az egyén maga dönt arról, mivel tölti ezt a többnyire kötelező elfoglaltság nélküli időtartamot. Hazai kutatások szerint az iskolai és iskolán kívüli szabadidős tevékenység a szociális kompetenciák, a személyiség önmegvalósításának fontos színtere. Kutatásunk célcsoportja tanulásban akadályozott általános iskolai tanulók köre. A tanulási zavarral, tanulási nehézséggel küzdő gyermekek strukturált szabadidő-eltöltése fontos lehet a tanulók személyiségfejlődésének pozitív alakulása szempontjából. Jelentős szerepe van annak is, hogyan töltik az iskolai elfoglaltságaik után fennmaradó többletidejüket.

Érdekes kérdés, milyen tevékenységi formákkal biztosítja a tanulásban akadályozott tanulók esélyegyenlőségét az iskola? Mennyi időt szánnak a tanulók otthoni tanulásra? Részt vesznek-e iskolán kívül korrepetáción, fejlesztő foglalkozásokon, vagy ezen tevékenységek kizárólag iskolai keretekben zajlanak? Kivel, kikkel töltik szabadidejüket iskolán kívül? Vannak-e szüleikkel, testvéreikkel közös családi programjaik? Bekapcsolódnak-e a házimunkákba? Hipotézisünk szerint a tanulásban akadályozott általános iskolai tanulók tanórán kívüli, strukturált szabadidős tevékenységei nagy változatosságot mutatnak az iskolában és az iskolán kívül egyaránt. A tanulók értékrendjének, szokásainak alakításában jelentős szerep jut az iskolának, de fontos a család és a kortárs csoportok, barátok hatása is. A gyógypedagógia intézménye szervezett szabadidős programjaival esélyegyenlőséget igyekszik biztosítani a tanulásban akadályozottságon túl szociális hátránnyal is küzdő gyermekek számára. Kutatásunkat tanulásban akadályozott

tanulók körében végeztük Bács-Kiskun megyében. A vizsgált minta nagysága 130 fő tanulásban akadályozott, eltérő tantervű általános iskolába járó tanuló volt. Kérdőíves módszerrel vizsgáltuk a tanulók iskolán belüli és iskolán kívüli szabadidős szokásait, tevékenységi formáikat. A kutatási eredmények feldolgozása SPSS módszerrel történt. A kutatás célja a tanulásban akadályozott tanulók iskolai tanórán kívüli tevékenységeinek vizsgálata, továbbá iskolán kívüli szabadidős szokásainak megismerése volt.

KOVÁCSNÉ NAGY IBOLYA

Egy integráltan nevelt, Sturge-Weber szindrómás, óvodás kislány logopédiai terápiájának egyéves tapasztalatai

A Sturge-Weber szindróma ritka, (1:230000/250000) veleszületett rendellenesség, melynek oka eddig ismeretlen. A terhesség korai szakaszában meglévő bizonyos embrionális erek későbbi eltűnése, felszívódása a szindróma esetében nem történik meg. Az újszülöttn a bőrön (arcon/ törzsön), kiterjedt élénk-piros színű „tűzfoltok” jelennek meg. Egyidejűleg a központi idegrendszer bizonyos területein is előfordulhat hasonló elváltozás, ami idegrendszeri szövödményeket, görcsöket okozhat. Főbb tünetei: epilepsziás görcsök, látótérkiesés, mentális retardáció, beilleszkedési-magatartási problémák, pszichés zavarok, migrén, hiperaktivitás.

A kislánnyal – aki a sérült képességek hordozója – 2013 őszén ismerkedtem meg. Iratanyagában a komplex módon megtalálható medicinális, pszichológiai, gyógypedagógiai véleményeket tanulmányoztam a gyermekről. Legutóbbi szakértői véleménye alapján a sajátos nevelési igényű gyermekek heti egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs órakeretének terhére két óra mozgásfejlesztésben, két óra logopédiai terápiában, két óra értelmi fejlesztésben részesül. Beszédét diszlália, paralália jellemzi. Az egyéves terápiás tapasztalat alapján, longitudinális nyomon követés összefoglaló dokumentumaként készítettem el esetismertetésem a kislányról. Munkámban a gyermek bemutatása, anamnézise, a logopédiai kezelésre vonatkozó fejlesztési tanácsokra épülő egyéni fejlesztési terv rövid ismertetése után logopédiai vizsgálataim, a terápiás módszerek, eljárások, módszerváltások és az eredmények bemutatása kap nagyobb hangsúlyt.

Bemutatom, hogy a kislány nyelv- és beszédfejlődésében mekkora szerepet kap a környezeti minta, az ikertestvér, a másság elfogadása, a tolerancia, az egyéni differenciálás-egyéni kibontakoztatás és fejlesztés szemlélete, a belső motiváció fokozása, a pozitív képességekre való támaszkodás és a teammunka.

LACZKÓ MÁRIA

Szövegértés fejlesztés egy BaCuLit órán

Napjainkban köztudott, és számos hazai és nemzetközi vizsgálat eredménye szintén rámutatott, hogy mind az általános, mind a középiskolások olvasási és/vagy szövegértési nehézségekkel küzdenek, ami következményként különböző mértékű tanulási gondokban manifesztálódhat.

Az is köztudomású, hogy a szövegértést számos tényező szabja meg, amelyeket a terápiában, a fejlesztésben is érdemes figyelembe venni. Az egyik ilyen tényező a tantárgyi óra vezetése, tehát a módszertan. A szövegértés fejlesztésekor ugyanis gyakran az a tévhit uralkodik, hogy ez kizárólag a magyartanár feladata.

Az előadás ezt a tévhitet igyekszik megcáfolni egy európai projekt keretében történő kutatás alapján, amely arra irányul, hogy az olvasás és a szövegértés fejlesztése összetantárgyi feladat, és ennek megfelelően a szaktanárok számára lehetőség mutatkozik. Az előadás fő témája a BaCuLit (Basic Curriculum for Teachers' In-service Training in Content Area Literacy in Secondary Schools) program keretén belül egy Baculit-elveken nyugvó óravázlat ismertetése, amely a különböző szaktantárgyak tanításakor egységesen alkalmazható a tantárgyi szövegértés tudatos fejlesztésére.

PÉKNÉ SINKÓ CSENGE

A szövegértés fejlesztésének lehetőségei középiskolás diszlexiás tanulók terápiája során

A diszlexiás tanulók olvasási problémái megnyilvánulhatnak többek között betű- és szótagkihagyások, betoldások, reverzió, rossz kombináció, elővételezések, perszeveráció, szóroncsok, gyakori ismétlések formájában. Általában előfordulnak eltérések az olvasási tempóban is, az életkor előre haladtával azonban gyakran megfigyelhető, hogy viszonylag jó olvasástechnika mellett is nehezített marad az olvasott szöveg megértése. Középiskolás korban a diszlexiás tanulók számára egyre inkább előtérbe kerülő probléma a folyamatosan bővülő és nehezedő tananyag elsajátítása. Ennek következtében a terápiás folyamat során kiemelt figyelmet kell szentelni a szövegértés fejlesztésére, mely egyúttal lehetőséget kínál a különféle tanulási módszerek és technikák elsajátítására, elmélyítésére is. Két kismintás kutatásom során azt kívántam feltárni, hogy az érintett tanulók mely tanulási stílus(oka)t preferálják, s az eredmények alapján egy új megközelítésű fejlesztési folyamat beindítása vált lehetségessé. A diszlexiás tanulók által preferált vizuális és mozgásos tanulási stílus figyelembevétele ugyanis nélkülözhetetlen azon tanulási technikák megválasztásában, melyek támogatják például az egyre sikeresebb önálló szövegalkotást, jegyzetelést, szókincsbővítést, valamint hatékonyan segíthetik akár a tantárgyi tartalmak, akár a szakmai ismeretek elsajátítását. A szöveg feldolgozásának folyamata mindezek mellett a helyesírási szabályok begyakorlására is lehetőséget nyújt, így a diszlexia diagnózisához általában társuló diszgráfia nyomán megmutatkozó nehézségek is fejlesztésre kerülhetnek. Kipróbált és a terápiás folyamatban rendszeresen alkalmazott módszerek bemutatásával kívánom a középiskolás diszlexiás tanulók szövegértés fejlesztésének gyakorlati oldalát megvilágítani.

SZEVERÉNYI IRMA

ÖRÖMPEDAGÓGIA – Egyéni fejlesztés a 21. század osztálytermében

Az előadás keretében egy 30 perces videofelvétel segítségével mutatom be az örömpedagógia megvalósulásának egy lehetséges módját modern korunk új tanulási környezetében. Bár az oktatás hagyományos keretei világszerte alapvető változáson mennek keresztül, mégsem szakadhatunk el azoktól a gyökerektől, amelyek a valódi pedagógiai értékeket képviselik.

A digitális kor gyermekeinek sajátosságai sok tekintetben eltérnek az elmúlt társadalmak nemzedékéhez képest. Egy azonban minden kor minden gyermekére jellemző, mégpedig az, hogy szeretetre vágyik, és gyermekségénél fogva életeleme a játék. Ezek olyan elemi ösztönök, szükségletek, amelyek kielégítése legalább olyan fontos a gyermeki fejlődés során, mint a fizikai növekedéshez elengedhetetlen táplálék. A filmben szereplő gyermekek oktatása-nevelése integrált körülmények között történik. Utazó gyógypedagógia keretében heti két alkalommal részesülnek egyéni-kiscsoportos fejlesztésben. A sok kudarcélményt hordozó, különböző akadályokkal küzdő tanulók számára kiváltképpen fontos a meleg, feszültségektől mentes tanulási környezet. S hogy mindez miként valósulhat meg ridegnek tűnő, számítógépes, elidegenedést sugalló világunkban? Erre próbál választ adni a film.

SZILI KATALIN

Tanulásban akadályozott gyermekek számítógépalapú fejlesztése

Az emberi kultúra átadásának és az egyéni ismeretek fejlődésének egyik „mozgató rugója” az olvasás során szerzett információk értelmezése. Az utóbbi évtizedekben kiemelt kérdéssé vált, hogyan lehet hatékonyan tanítani az olvasást. Az olvasáskutatások egyik területe a mentális lexikon terjedelmét és a szöveg megértés minőségét vizsgálja, egy másik pedig a fonológiai tudatosság fejlettségi szintjét. A kutatások egyaránt foglalkoznak mindkét terület feltárásával, mind mennyiségi, mind minőségi szempontból. A pedagógiai kutatások egyik legerőteljesebben fejlődő területe a tanulói teljesítmények

hatékony fejlesztése. A 21. században elengedhetetlen a nevelő-oktató munka során az új típusú eszközök alkalmazása. A számítógép-, valamint web alapú oktatási rendszerekbe integrált tesztrendszerek mellett a fejlesztőprogramok is széles körben terjednek.

Jelen kutatás célja egy új típusú, online fejlesztőprogram alkalmazási lehetőségének bemutatása két elsősztályos, tanulásban akadályozott tanuló esetében.

A program a fonológiai tudatosság és a mentális lexikon részterületeinek fejlesztését segíti. A fejlesztőprogram összesen 120 itemből áll, melynek struktúrája alkalmazkodik a kisiskolás tanulók igényeihez. A feladatok értelmezését, megoldását hangfájl segíti.

A fejlesztés 2014. április – május hónapjában történt, melyet 2014 márciusában megelőzőt egy bementi mérés, és 2014 júniusában egy kimeneti mérés.

A kutatás során a következő kérdésekre kerestem a választ: (1) alkalmazható-e a számítógép alapú fejlesztés tanulásban akadályozott kisgyermekeknél; (2) milyen hatékonysággal tehető ez meg; (3) mely részterületek fejlődése igazolható; (4) milyen segítséget vesznek igénybe a fejlesztés során; (5) hogyan viszonyulnak a tanulók az új típusú fejlesztőprogramhoz? A kutatási eredmények bemutatásával igazolható a fejlesztőprogram alkalmazásának eredményessége és fontossága. A számítógép alapú fejlesztés számos előnnyel jár a tanulók és a pedagógusok számára egyaránt.

Előnyeként említhető az objektív adminisztráció (független a vizsgálatvezető/fejlesztést végző személyétől, adminisztrációs hiba kizárása, mivel automatikus a válaszok rögzítése); a gyors visszajelzés, az azonnali pontozás; a fejlesztés szintjén a kivitelezés, a változtatás, a fejlesztés olcsóbb; lehetőség van multimédiás elemek alkalmazására (például: hang, kép, videó); vagy a gyakorlórendszeren belül kiegészítő utalások, útmutatók alkalmazására.

VASZILY-HEGEDÜS ANDREA

A fejlődési diszfáziás gyermekek komplex fejlesztésének módszere

A fejlődési diszfáziás gyermekek logopédiai terápiája multidiszciplináris megközelítést igényel. Ezen gyermekek esetében – a fejlődési eltérés komplexitása következtében – nem elegendő a beszéd- és nyelvi fejlődést elősegítő „hagyományos” logopédiai terápia,

hanem szükség van az agyi érést elősegítő mozgásfejlesztő módszerekre, valamint a kognitív fejlődést segítő gyógypedagógiai megközelítésre is. Emellett rendkívül fontos a terápia intenzitása, hiszen a fejlődő agy neuronjai a gyakran ismétlődő ingerek hatására tudnak megfelelő kapcsolatokat kiépíteni, s ezáltal funkciókat kialakítani.

Jelen előadásban a keszthelyi Szemfüles Egyesületben megvalósuló komplex ellátási modellt szeretném bemutatni. A teammunkában, logopédus és mozgásterapeuta együttműködésével megvalósuló terápia célja az idegrendszer érlelése a vestibuláris rendszeren keresztül, a beszéd indítása a mozgás, a kognitív képességek és a nyelvi rendszer fejlesztése által. A fejlődési diszfáziás gyermekek döntő része 2-3 éves kor körül jelentkezik logopédiai terápiára, a beszédfejlődés elmaradása miatt. Terápiájukat a logopédus és a mozgásterapeuta együttesen végzi, a szülők aktív közreműködésével. A fejlesztés során a két terápia párhuzamosan működik. A szakemberek feladatai: a mozgásterapeuta idegrendszeri érettség- felmérése; egyénre szabott feladatsor összeállítása, beszéddel kísért mozgássorok végzése; a szülők betanítása a feladatok elvégzésére; kontrollvizsgálatok végzése és újabb feladatsor összeállítása.

A logopédus: logopédiai vizsgálat elvégzése, melynek célja a differenciáldiagnózis felállítása; kognitív képességek fejlesztése: figyelem, elsősorban a beszédre való figyelem fejlesztése; a gondolkodási funkciók, az észlelés és az emlékezet fejlesztése; a beszéd megértés fejlesztése; a beszédindítás: beszédkedv felkeltése, utánzásra való készítés, artikulációs bázis felkészítése játékos módon.

A szakembereken túl a terápia szerves részét a szülők végzik home training formájában. Feladataik: a kiírt mozgásterápia végzése napi rendszerességgel, a logopédus javaslatai alapján az otthoni környezet strukturálása, a legkedvezőbb feltételek megteremtése a beszéd fejlődéséhez.

A terápia a szakemberek közötti szoros együttműködésen, rendszeres konzultáción alapul.

Eredményeink: az idegrendszer érlelése a mozgás által, valamint a szülők aktív, a mindennapokban megvalósuló fejlesztő munkája nagymértékben meggyorsítja a beszédindító terápiát, növeli hatékonyságát.

Hagyományos és innovatív módszerek a 21. század tanulóinak

BALLAY PÉTER

A Gyakorlóiskola szerepvállalása az „ovis foci” megvalósításában

Iskolánkat három évvel ezelőtt (2011-ben) kereste meg a Kaposvári Rákóczi Bene Ferenc Labdarúgó Akadémia, hogy az addig lefedetlen kis korcsoportos (5–10 éves korú) utánpótlásképzés kialakításához bázisiskolákat nyerjen meg partnernek. Elképzeléseik szerint már óvodáskortól meg kell kezdeni a gyermekek labdarúgóvá nevelését, képzését, mivel így az alapokat egészen kis korban elsajátítják a gyerekek. Iskolánk örömmel támogatta az Egyesület elképzelését, rendelkezésre bocsátva az intézmény tárgyi és személyi feltételeit.

Iskolánk testnevelői közül kerültünk kiválasztásra hárman, akik az elejétől kezdve a kis korcsoportos képzésben részt vettünk: Richter Sándor, Tolnai Sándor és jómagam, Ballay Péter.

Mivel Tolnai Sándor kollégámmal nem rendelkezünk megfelelő edzői képesítéssel, ami elengedhetetlen feltétele egy Akadémia edzőjének, így iskolánk támogatásával előbb az MLSZ D edzői tanfolyamot, majd egy évvel később az UEFA B edzői tanfolyamot végeztük el sikeresen. Intézményünk mindenben megfelelt annak, hogy minőségi munkát tudjunk végezni, már óvodáskortól. Szabad téren rendelkezik egy szabvány méretű (20*40-es), világítással ellátott, műfüves pályával, épületen belül pedig akár egyszerre három tornatermi helység is rendelkezésre áll a gyerekeknek a sportág elsajátításához. Az edzésekhez szükséges felszerelés nagy részét iskolánk szertárából kényelmesen igénybe vehettük, mivel a több mint 800 gyereket befogadó épület eszközparkja igen sokrétű és változatos. Ami esetleg hiányszó volt, azt az Akadémia pótolta és bocsátotta a rendelkezésünkre. Az első két évben a legkisebb korcsoportoknak (U5, U6, U7) heti két edzésük volt, a tavalyi évben már egy alkalommal speciális, labda nélküli koordinációs gyakorlatokra alapuló edzés is bekerült a heti programba, alkalmanként egy óra időtartamban. A legkisebbeknél az edzés a játékra, a jó hangulatra, a kötetlen légkör

kialakítására épül. A bemelegítés a testnevelésóráról vett futó- és fogójátékokkal kezdődik, majd labdás ügyességi gyakorlatokkal folytatódik kézzel és lábbal. Ebben a korosztályban még sokat foglalkozunk a kézzel való labdás ügyesség fejlesztésével, szinte ugyanannyit, mint lábbal. A gyakorlatokat az életkori sajátosságok figyelembevételével állítjuk össze, figyelve, hogy a gyakorlatok mindig fenntartsák a gyerekek érdeklődését, jó hangulatát, kerülve az unalomba fulladást és elkedvetlenedést.

Az edzések végét viszont minden esetben a foci, a játék, a góllövés örömeinek megérezése zárta, tanítva a gyerekeket a labdarúgás alapvető szabályaira, az egymás elleni játékra.

BAJZÁTH ANGÉLA

Mit jelent az oktatónak és a hallgatónak a tanuló- és tanulásközpontú tantervi paradigma?

Az oktatási rendszertől elvárt funkciók megváltozásának következtében egyre többször találkozhatunk a tanuló- vagy tanulásközpontú tantervi paradigmával. A fogalom értelmezésében nincs egyetértés. Van, aki az aktív tanulással azonosítja, és vannak, akik ennél jóval általánosabb meghatározásra törekzenek: nemcsak aktív tanulás, hanem a választási lehetőség a tanulásban és a hatalom eltolódása a tanár-diák viszonylatban.

Többnyire azért jellemzően megmarad az elméletek szintjén, gyakorlatban való alkalmazására ritkán látunk jó példákat. A kritikák mellett többnyire az a vélemény, hogy a tanuló középpontba helyezésével közelebb kerülhetünk ahhoz, hogy a tanuló képes legyen eldönteni, hogy milyen tudásra van szüksége, és hogy azt milyen formában kívánja megszerezni. Kevesebb emberi és oktatási forrás megy kárba, ha figyelembe vesszük a hallgatók előzetes tudását.

Mindemellett azt is érdemes szem előtt tartanunk, hogy ez nem egyszerű folyamat, és csak reméljük, hogy ebben a gondolkodásban talán képesek vagyunk némi bizonyítékot és elméletet nyújtani a még tanulóközpontúbb oktatás szervezéséhez.

FORNAI ÉVA

Országos tanítási verseny szakvezető szemmel

Az Apáczai Kiadó hagyományosan már több mint egy évtizede megrendezi a végzős tanítójelöltek számára a tanítási versenyt. Immáron nyolc éve, hogy minden évben indítom én is a IV. évfolyamos tehetséges, végzős hallgatóimat az Országos Apáczai Tanítási Versenyen. Három tantárgyból nevezem be a tanítójelölteket a versenyre. Magyar nyelv és irodalom, matematika és természetismeret tantárgyakból. Egy hallgató csak egy tantárgyból nevezhet. A verseny három fordulóból áll. A felkészülés és felkészítés októbertől áprilisisig tart. A beküldött anyagokat neves szakmai zsűri bírálja el. Az első fordulóban nyolc-tíz oldalas tervezetet kell beküldeni a választott tantárgyból – a versenykiírásnak megfelelően – a jelentkezőknek, november hónapban. A továbbjutott versenyzőknek a következő fordulóra egy 45 perces tanítási óra videóját kell eljuttatni a zsűrinek január elején. Akik ezen a szinten is megállják a helyüket, azok bejutnak a döntőbe. A döntő megmérettetésre az ország különböző városaiban, azok gyakorlóiskoláiban kerül sor március-április hónapokban. Mindegyik tantárgyból más-más helyszínen rendezik meg a döntőt. Az utolsó fordulóba tantárgyanként általában három-öt versenyző jut be. A verseny kétnapos. Az első nap délutánján tételt húznak a versenyzők, s másnap kell a kijelölt tananyagot letanítania öttagú zsűri előtt. A felkészülésre mindössze egy este áll rendelkezésünkre, hiszen másnap már tanítani kell. A tanítási órákat rendszerint harmadik vagy negyedik évfolyamokon kell megtartani a tételben szereplő évfolyamon, osztályban s órában. Általában két-két hallgatóval minden évben a döntőben is képviseltem magamat. Ezeken a többnapos rendezvényeken nagymértékben gazdagodom új szakmai ismeretekkel. Megismerkedem más iskolák profiljával, más szakvezetőkkel, kikkel minden alkalommal tapasztalatcserét is végzünk. A hallgatóval végzett közös felkészülés és versenyzés pedig lehetőséget ad arra, hogy jó kapcsolatot tudjak ápolni a rám bízott tanítójelöltekkel. Az ünnepélyes díjátadóra általában Budapesten kerül sor. Szép sikereket könyvelhetek el az évek során elért eredményeket illetően. A rendezvények tapasztalatairól rendszeresen beszámolok az alsós munkaközösségem tagjainak, ezáltal gazdagítom és színesítem a közösség módszertani kultúráját.

GYÖNGYÖSI LÁSZLÓ

A számolási rutin fejlesztése a homokóramódszerrel

Az életben sokszor van szükségünk arra, hogy számoljunk: mennyi lesz a havi rezsim, mennyibe fog kerülni, ha ki akarom csempézni a fürdőszobámat, mennyi ásványvizet dobhatok még a bevásárlókocsimba lévő kupac tetejére, ha csak egy tízezrest hoztam magammal, ha ennyi és ennyi eurót keresek Németországban, akkor az mit jelent forintban. Valójában ezeket nem számolja az ember, csak ránéz a számokra, és tudja az eredményt. Ahogy azon sem gondolkodunk, hogy mennyi $7+5$, úgy azt sem számolgatjuk, hogy mennyi $70.000\text{Ft} + 50.000\text{Ft}$... egész egyszerűen csak elköltjük. Ehhez azonban ezt a számolási rutint ki kell alakítanunk a gyerekekben, ami sok unalmas gyakorlást igényel. Vagy talán mégsem? A homokóramódszer egy izgalmas játék, amely öt percet vesz igénybe az órából. Én minden órán bevettem, de aztán egyszer az egyikén véletlenül kimaradt. A gyerekek egyszerűen képtelenek voltak elfogadni, hogy a sors ilyen keményen bánik velük... Szóval vissza kellett mennem a tanáriba a papírokért. A játék lényege, hogy kapnak egy lapot, amely tele van műveletekkel. Ezekből kell a lehető legtöbbet megoldani annyi idő alatt, amíg a homokórában a homokszemek lepereregnek. Ha a helyes megoldások száma eléri a meghatározott határértéket, azzal a diák teljesíti azt az adott szintet, jelvényt kap, és felléphet a következő fokozatra. Így halad fokozatról fokozatra. A módszert alkalmazva azt tapasztaltuk, hogy a gyerekek számolási készsége, valamint magához a fejben számoláshoz való érzelmi viszonyulásuk is ugrásszerűen javult. Ez a játék teljesen kiváltotta a számolást gyakoroltató feladatokat.

A homokórajátékot elsősorban az alsóban alkalmazhatjuk, de felsőben is bevethető, ahol szükségét látjuk. Azonban bármelyik évfolyamban kezdjük is el, érdemes a legelső fokozatoktól indulni, és végigjárni az egyes fokozatokat. Vissza kell nyúlnunk ugyanis addig a pontig, ahol a számolási rutin fejlődése lelassult vagy akár megállt. Természetesen, az idősebb diákok sokkal gyorsabban fognak lépegetni az egyes szintekre, mint azok, akik csak nemrég ismerkedtek meg a műveletekkel. Tapasztalataink szerint ez az időbefektetés náluk is hasznos, sokkal könnyebben küzdenek meg a nehezebb fokozatokkal.

A homokóra mint jó motivációs eszköz egyéb területeken is felhasználható, mint például a római számoknál, az óraleolvasásnál, a kémiai elemek, vegyületek képleteinél, földrajzi adatoknál, történelmi adatoknál stb.

HAUSMANN KÓRÓDY ALICE

A zenetörténet tanítása a közoktatásban

(Egy módszertani kísérlet eredményei és tapasztalatai)

Kutatások sora bizonyítja, hogy a közoktatásban a zenei nevelés nem célravezető (Gönczy: 2009, Hausmann: 2012, Janurik: 2007, 2009, Laczó: 2002, Stachó: 2008). Az eredmények elmaradásának okait is feltárja a kortárs szakirodalom.

Az okok ismerete azonban megoldást még nem kínál. Miközben a társadalmi környezet gyökeresen átalakult, a közoktatásban a zenetörténet tanításának koncepciója az elmúlt fél évszázadban semmit sem változott. Ezért tettünk kísérletet egy új módszer keresésére.

A módszer, amelyet a mesterképzős zenepedagógus hallgatóknak tanítunk, két pilléren alapoz. Úgy véljük, hiába tanítjuk a művészeteket, ha nem tudatosítjuk, hogy a művészetek valamilyen célt szolgálnak, szükségleteket elégítenek ki, tehát funkcióik vannak. Ezért a zeneirodalmat nem a megszokott módon mutatjuk be, hanem egy-egy funkció megnyilvánulását vezetjük végig a művészettörténeti korokon.

A másik pillér a fordított kronológia. A tapasztalat azt mutatja, hogyha a megszokott módszerrel tanítjuk a reneszánsz vagy barokk művészetet, a diákok távolinak, unalmasnak, érdektelennek érzik. Viszont, ha a saját zenei tapasztalataikból indulunk ki (például szórakoztató funkció), és visszafelé görgetjük a művészettörténeti korokat, fokozatosan távolodva a mától, akkor azonnal érthetővé és érdekessé válnak számukra a reneszánsz vagy barokk táncok is.

A kísérlet egyaránt meglepő eredményeket hozott úgy az egyetemisták, mint a középiskolások részéről. Az egyetemisták számára most vált világossá, hogy mi a feladatuk, hogy ez a módszer alapos ismereteket vár el tőlük, műveltséget, olvasottságot. A tanítási gyakorlaton tartott óráik pedig derűlátásra adnak okot. A módszer interaktivitást követel.

A tanulók rengeteg új információval s főképp felismeréssel találkoznak. A „jé, tényleg!” élménye érdekessé tette számukra az órákat, és képesek voltak érdeklődéssel hallgatni a régi korok zenéjét is, amelyet azelőtt rendkívül unalmasnak találtak.

Ha egy funkció bemutatására két-három órát szánunk, két év alatt nyolc-kilenc funkció bemutatása lehetséges, tehát egy-egy művészettörténeti korrall (különböző aspektusból szemlélve azokat) nyolc-kilenc alkalommal találkoznak.

HEVÉRNÉ KANYÓ ANDREA

Enyhén jobbra dőlő írás – a kudarc nélküli írástanulás

Többéves tanítói munkám során tapasztaltam, hogy a gyerekek nem szívesen írnak, kézíráruk a kezdeti szabályosan alakított és kapcsolt betűktől eltér, az írástempó fokozásával kusza vonalak halmazává válik, és kezük elfáradására panaszkodnak. Pedig a kézírást jelentőségéről nem szabad lemondanunk a XXI. században sem, hiszen a kézírást állandó jelenléte és közvetlensége miatt semmi mással nem pótolható. Az iskolában sok az írásbeli munka, de kevés az idő az írásbeli munkák tetszetős, olvasható kivitelezésére. Tehát az írástempó fokozására buzdítjuk tanulóinkat. A leggyorsabb tempó a jobbra döntött írásban érhető el. A jobbra döntés mellett szól az is, hogy a felső hajlítások álló írásnál nehezen kivitelezhetőek, a fonalátfedések, melyek jelentősen nehezítik az írást, az úgynevezett „nyitottsággal” csökkenthetők, ami csak a jobbra döntésnél nem vezet túlzott széthúzáshoz. A jobbra döntés, a viszonylagos keskenység és a magas kezdőpontok teszik lehetővé többek között a kerek betűk takarékos vonalvezetésű írását. Az elsős tanítóokra hárul a felelősség abban, hogy a későbbi években kínlódotást jelent-e a kézírást, vagy észrevétlenül válik a kommunikáció egyik természetes eszközévé. Az írástanítás kezdeti lépéseinél mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a tanulót ne érje kudarc. Ez pedig úgy valósítható meg, ha a tanuláshoz optimális feltételeket biztosítunk. Így kiemelt helyet kell, hogy kapjon a tanulásra fordított idő mértéke. Sokban függ tehát az írástanítástól, hogy használható, jó kézírást teszünk-e szert. A jó kézírást elsősorban nem formai kérdés. Bonyolult vonalrendszert kell produkálnunk magas automatizálási fokon, bonyolultságához képest óriási sebességgel. Mindegy, hogy gyöngybetűvel vagy

szádkán, de nem közömbös, hogy görcsösen, rendszertelen mozgással, vagy lendületes, lüktető ritmusban ír valaki. A Dr. Ligeti Róbert – Kutiné Sahin Katalin – Virágvölgyi Péter által kidolgozott késleltetett és enyhén jobbra dőlő írástanítása az elmúlt évtizedekben bebizonyította hatékonyságát. Az írásmód előnyeit és módszerének jellemzőit szeretném egy műhelymunka keretében ismertetni, és kipróbálására buzdítanám a hallgatóságot.

HEVÉRNÉ KANYÓ ANDREA, NAGYNÉ ÁRGÁNY BRIGITTA **Kreatív játékok egy magyar népmesére alapozottan**

A Magyar Állandó Értekezlet határozata alapján a Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkárság a 2013-as esztendő a külhoni magyar kisiskolások évévé nyilvánította, és célként jelölte meg a külhoni magyar szülők meggyőzését arról, hogy magyar tannyelvű intézménybe írássák gyermekeiket. Hiszen kutatások igazolják, hogy a határon túli magyar gyermekek nagyobb eséllyel tudják kibontakoztatni tehetségüket anyanyelvi környezetben. A programsorozat egyik legfontosabb részét a határon túli régiók magyar iskoláiban tett körút képezte, melynek során magyarországi szakemberek minden helyszínen (összesen 22) kreatív anyanyelvi játékokat, ügyességi, kézműves, logikai és zenés-mozgásos foglalkozásokat tartottak a „Csillagszemű juhász” című magyar népmeséhez kötődően. E tanulmány ennek a projektnek egyes területeit mutatja be elsősorban módszertani szempontból, a mesefeldolgozás egy komplex, sokoldalú megközelítését hangsúlyozva.

KÁRPÁTI ANIKÓ

Kárpáti Tanuláskönnyítő Program jelentősége a tanulási motiváció tekintetében

Az előadás a Kárpáti Tanuláskönnyítő Program (TKP) kidolgozásához vezető utat, magát a módszert, valamint az ehhez kapcsolódó kutatási eredményeket mutatja be.

Az elmúlt 15-20 évben az agykutatás, a neurobiológia, neuropszichológia, kognitív pszichológia tudományterületek hatalmas fejlődésen mentek át. (Freund Tamás, Csapó Benő, Csíkszentmihályi Mihály, Csépe Valéria, Joachim Bauer.) E kutatási eredménye-

ket vajon mennyire ismeri, és milyen mértékben épít rá az oktatás, illetve a pedagógia? Azt is fontos megemlíteni, hogy Magyarországon a korai fejlesztés szintén nagyon nagymértékben fejlődött az előbbieken említett társtudományok eredményeinek köszönhetően. Az életen át tartó tanulás a XXI. század alapelvárása, tudjuk, hogy ennek egyik fontos alapja a tanulási motiváció. Előadásomban bemutatom a tanulási motiváció neurobiológiai hátterének jelentőségét. Továbbá kitérek az általam vizsgált kisiskolások tanulási motivációját vizsgáló kutatási eredményekre, melyet kérdőíves felméréssel végeztem 4–5. osztályos gyerekek körében. (N:178)

Előadásomban érintem az oktatás jelenlegi legnagyobb kihívásait és az ezt tükröző nemzetközi felmérések (PISA, OECD) eredményeit, valamint a tanulás, tanítás, értékelés folyamatának kardinális kérdéseit a „tanulási tölcser” és „értékelési tölcser” összehasonlításával. Előadásomban bemutatom a Tanuláskönnyítő Programot, mely óvodáskortól általános iskola 4. osztályáig alkalmazható. A TKP módszerrel kapcsolatban megfogalmazott célkitűzéseket elvárásokat és a legújabb eredményeket is ismertetem.

LEHMANN MIKLÓS **Virtuális moralitás**

Az internethasználat terjedésével olyan új etikai problémák bukkantak fel, amelyekre nem lehet a meglévő megoldási sémáinkat alkalmazni. Ahhoz, hogy megértsük a speciálisan digitális formában megjelenő etikátlan magatartásformákat (például az internetes zaklatást, a cyberbullyinget), új megközelítésre van szükség. Elképzelésem szerint e problémák elsősorban a kommunikáló felek távolságából, a kommunikáció közvetettségéből adódnak.

Személyes jelenlét során a cselekvő azonnal szembesül tetteinek következményeivel, de ha társa számára láthatatlan (vagy bizonyos értelemben virtuális), a következmények is láthatatlannak lesznek számára. A probléma súlyát jelzi, hogy a fiatalok körében egyre jobban csökken a szemtől szemben folytatott kommunikáció, miközben a digitális eszközökkel való folyamatos kapcsolattartás egyre elterjedtebbé válik – a virtuális környezet folyamatos jelenlétre sarkall. Amellett tehát, hogy az oktatás nagy súlyt helyez a digitális

műveltség megszerzésére, új megközelítésre és módszertanra van szükség, amely e jelenlét etikai normáinak elsajátítására irányul. Alapvető feladat, hogy a fiatalok a távolság ellenére is érzékenyek legyenek mások érzelmei, érzelmi megnyilvánulásaira, jóllehet, a digitális környezetben már az érzelmek megjelenítése is nehézségekbe ütközik. Melyek azok az érzelmi állapotokra utaló jelek, amelyek a másik egyén megnyilvánulásából ugyanúgy olvashatók, ahogy például a gesztusok és a mimika alapján a szemtől szemben folytatott kommunikáció során? Miképp lehet érzékennyé tenni a fiatalok ezeket? Legfőképp pedig: lehet-e olyan, speciálisan a digitális környezetre alakított általános etikai normát felállítani, amely éppúgy hatékony, mint a mindennapi személyes kontaktusokban alkalmazott általános norma? A prezentációban e kérdésekre próbálok elméleti és módszertani választ adni, az elmúlt időszak kutatásaira alapozva.

MARTIN LÁSZLÓ

A tanulás-tanítás pszichológiai alapjai

Az előadás bemutatja a tanulás, idegrendszeri folyamatokhoz legszorosabban kapcsolódó alapmechanizmusait (szenzitizáció, habituáció, asszociáció, diszkrimináció, transzfer, generalizáció), az ezekre épülő tanulási alapfolyamatokat (imprinting, perceptuális, szenzomotoros tanulás, S-S, S-R, belátásos, látens, szociális tanulás). Mindezekre alapozva 12-féle mnemotechnika kerül szemléletes bemutatásra (helyek módszere, bi- és polimodális információ ellátás, beágyazás: asszociációs háló, learning by doing, túltanulás, többlet tanulás: sátozmodell, interferenciák kihasználása, különbségek kiemelése, szervezés-újrastrukturálás, utaztatás – behálózás, PQRST, alvászó konszolidáció).

Psychological basics of learning-teaching methodology

The lecture showing basic mechanism of learning which nearly connected to neurological processes (sensitization, habituation, association, discrimination, transfer, generalization), and presenting learning processes, which founding there (imprinting, perceptual-, sensorimotorial, S-S, S-R, insight-, latent- and social learning). In second part we are demonstrating 12 variation of mnemotechnics (method of places, bi- and polimodal

informing, embedding: network of association, , learning by doing, overlearning, more and more learning: tent-model, using interferences, emphasizing differences, organizing-, restructuring, traveling-wiring, PQRST, consolidation by sleeping).

MEGYERINÉ RUNYÓ ANNA

A természetismeret megszerettetése közvetlen tapasztalatszerzés útján

A Nemzeti alaptanterv kiemeli a természettudományok oktatásával kapcsolatosan, hogy olyan tudást kell adni, mely segíti az érdeklődés felkeltését, környezetünk megismerését, s hozzájárul a környezetünkkel való összhang megteremtéséhez.

E cél elérése érdekében olyan pedagógusok képzésére van szükség, akik ismerik, s ami még fontosabb, szeretik is környezetüket, s alkalmasak a megszerzett ismeretanyag élménygazdag átadására is.

A természettudomány szerteágazó területei között ma az egyik legfontosabb terület a környezeti rendszerek állapotának megismerése, megértése, s a közös felelősségvállalás érdekében aktív cselekvő magatartás kialakítása.

E célból az oktatás során a tanulási környezetet úgy kell megtervezni, hogy az a lehető legjobban támogassa az aktív tanulási formákat. Az oktató feladata eldönteni, hogy melyik módszer járul hozzá az adott körülmények között leginkább a hallgatók konstruáló tevékenységéhez. Az aktív tanulás konkrét módszerei közé tartozik a problémamegoldáson alapuló tanulás vagy a kooperatív munka is. A bemutatásra kerülő módszer is ezen alapul, s a felsőfokú oktatásban tanuló hallgatókat célozza meg. Célja környezetünk természetességének megállapítása egy úgynevezett természetességmérő használatával. Ennek során a hallgatók először megismerkednek a módszer elvével, képi bemutatás és megbeszélés során betekintést nyernek az életközösségek legfontosabb – a határozáshoz szükséges – jellemzőibe, majd egy adatlap segítségével elsajátítják a határozás menetét. A felmérés érdekes, könnyen kivitelezhető, ezért különösen szeretik a hallgatók, mindamelllett a környezettel szembeni érzékenységük is fokozódik. Két év óta több kurzus hallgatóival (Környezettudatos nevelés, Természetismeret VMT) is megismertettük ezt a módszert, s a tapasztalatok azt mutatják, hogy gyorsan elsajátítható, a hallgatók a felmérések

során környezetük iránt egyre nyitottabbá, a határozásban pedig biztosabbá váltak.

Jövőbeni célunk a módszer szélesebb körben történő elterjesztése s a kötelező tárgyakba történő integrálása. A műhelymunka során az új eljárás menetét is bemutatom.

NÉMETH ZSOLT

A labdavezetés oktatásának didaktikai alapelvei a labdarúgásban

A labdarúgás technikai és taktikai mozgásanyagának oktatásával kapcsolatos írások több szakkönyvben, illetve szakmai folyóiratban is megtalálhatóak (Bacsó – Göttl – Orosz – Zalka 1991; Bicskei 1997, 2010; Benedek 1985, 1991; Both 1997; Csanádi 1978; Csillag 1980; Göttl 2002; Hargitay 1975; Kulman 2005; Magyar 1992; Mezey 1988; Németh 2014; Tóth 1997, 1998, 2001; Tóth – ifj. Tóth 2010; Zalka 1975). Általánosságban elmondható, hogy a szakemberek többsége a labdás technikai elemek oktatását kezdő játékosoknál a labdavezetéssel kezdi. Ez azzal magyarázható, hogy a labdavezetés során igen sokszor kell érinteni és terelgetni a labdát úgy, hogy a megfelelő irányban haladjon. Nagyon fontos, hogy a játékos irányítsa a labdát és ne fordítva, a labda a játékost. Arra kell törekedni a játékosnak, hogy a lábbal történő érintés után közel maradjon a labdához, hogy bármely pillanatban, ha szükséges, ismét meg tudja érinteni és megfelelő irányban tartani. A sok érintés nagymértékben fejleszti a tanítványok labdaérzékét, ami a labdarúgás alapvető követelményeihez tartozik. Minden egyes érintés egy „aprócska” rúgásnak is felfogható, de a labdavezetésnél az érintés pillanatában a lábfejet csak enyhén kell megfeszíteni. A labdavezetés oktatásának célja az, hogy a tanítványok a mérkőzéseken, az ellenféllel szemben is sikeresen végre tudják hajtani. Ehhez azonban olyan előkészítő játékokat és rávezető gyakorlatokat kell az órák anyagába beiktatni, ami megfelel az életkori sajátosságaiknak és előképzettségüknek. A testnevelés órákon résztvevő tanulók teljesítményében nagy különbségek találhatóak, ezért célszerű differenciálni és a gyakorlatok nehézségének megfelelően különböző csoportokat alakítani. Előadásomban a didaktikai alapelveknek megfelelően bemutatom azokat a gyakorlatokat, amelyek tapasztalataim szerint a leghatékonyabban segítik elő a labdavezetés technikai végrehajtásának pontos kivitelezését.

Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a tanítás-tanulás bipoláris folyamatának sikerességét nagymértékben befolyásolja a sportpedagógus szakmai felkészültsége, személyisége, empatikus képessége, motiváló képessége, nevelési, vezetési, és tanítási stílusa, valamint konfliktuskezelő képessége.

PATOCSKAI MÁRIA

A természettudományos gondolkodás fejlesztésének lehetőségei

A napjainkra kialakult környezeti, társadalmi és gazdasági problémák bonyolult kapcsolatrendszeren keresztül nyilvánulnak meg, és egyre nagyobb zavarokat okoznak mindennapi életünkben. Ennek jeleit, bizonyos hatásait az emberek nagy része érzékeli, de ebben szerepet játszó felelősségükkel, környezetterhelésük mértékével már nincsenek tisztában. Ráadásul a személyes felelősséget általában főleg a termelői ágazatokra hárítják. Ebben nagy szerepet játszik annak a természettudományos gondolkodásnak a hiánya, amelyet a rendszerszemléletnek, az ok-okozati összefüggések megértésének és az összefüggések átlátásának vagyis a holisztikus szemléletmódnak kellene jellemeznie. Ennek kialakítása és fejlesztése elsődlegesen a jelenlegi iskolarendszer feladata lenne, de a tapasztalat szerint ez hiányosan történik meg. A leendő tanítók számára még inkább fontos lenne a környezetünkben levő folyamatok megértése, egészben látása. A természettudományos gondolkodás kialakításának és fejlesztésének hatékony eszköze lehetne a projekt alkalmazása, amely gyökereiben megváltoztatja a gondolkodás minőségét. Erre számtalan lehetőség kínálkozik a tanítójelölt hallgatók természettudomány tartalmú tantárgyainak tanítása során, melyre a szerző gyakorlati példát is bemutat. Fontos, hogy minél kisebb „ismeretmorzsát” minél több szempontból közelítsünk meg, ahol csak lehetséges, az összehasonlítást mint gondolkodási műveletet alkalmazzuk, és az ismeretek többségét a hallgatók tapasztalati úton, tevékenységekből, kísérletekből szerezzék meg, amelyekhez szükséges anyagok és eszközök lehetőleg a mindennapi életből könnyen beszerezhetőek legyenek. Mindezek a körülöttünk levő világ jobb megértését szolgálják, ami egy leendő tanító számára nélkülözhetetlen.

SZABÓ ADRIENN

Küzdelem és játék alsó és felső tagozaton

Iskolánkban, mint minden közoktatási típusú sportiskolában, a 2013/14-es tanévtől kötelező a küzdelem és játék nevű tantárgy oktatása.

Az új kerettanterv ebben a tantárgyban a korábbi dráma és tánc tantárgy tananyagait és fejlesztési feladatait foglalja össze. Célja az élményen, tapasztalaton keresztüli megismerés, a kommunikáció, a kooperáció és a kreativitás fejlesztése. Az akciók, cselekvések, konfliktusok megoldásának „eljátszásával” a sportszerű viselkedésre (küzdésre) nevelés a legfontosabb. A tantárgy a tavalyi tanévben 1. és 5. évfolyamon a testnevelés orientációjú osztályokban került bevezetésre, s felmenő rendszerben „fut tovább”. A célok, követelmények minden évfolyamon azonosak, a megvalósulás minősége és a megértés mélysége változik.

Az elmúlt egy év tapasztalatai érdekesek voltak. Más a megvalósulás egy első osztály esetében, és szintén más felsős tanulók körében. A kisebb gyerekeknél a játék, a szabályok elfogadása és betartása természetesebb, mint a nagyobbaknál, hiszen a tanító néinek akar megfelelni. Egy kamaszodó inkább a barátok előtt szeretne „jó színben” mutatkozni, sokkal érzékenyebb a társak reakcióira, s kevésbé nyilvánul meg szívesen nagyobb plénum előtt. A tanórákon a csoportépítés, a kooperáció, a szabálytudat kialakítása, erősítése hangsúlyosabb volt, mint az egyéni érdekek előtérbe helyezése.

A mozgásos, ügyességi játékok, a fantáziajátékok, az utánzójátékok, egy-egy helyzetgyakorlat, rögtönzés olyan képet fest az adott közösségről, amely egy hagyományos tanórán nem biztos, hogy megmutatkozik. Nagyon sok érzélem, indulat, feszültség szabadul fel ilyenkor, amelyet a gyerekeknek meg kell tanulni megfelelően, kezelni, vagyis sportszerűen „levezetni”. Ezt tanulni kell! Idő, érettség, tolerancia, helyes értékszemlélet s olyan közeg szükséges ehhez, amely segíti és előre viszi az egyént.

A konferencián műhelymunka keretében 1-2 olyan játékot szeretnék ismertetni, amely hatékony lehet a közösségépítésben, az élményszerzésben s egy csoport jobb megismerésében.

SZARKA KATARÍNA

A RC-multikopter technológia az általános iskolai természettudományos oktatásban

Pár évtizeddel ezelőtt csak az iskolák mint oktatási intézmények töltötték be az információs bázis szerepkörét, amely a tudás megszerzésének elsődleges és egyetlen forrása volt. Az információs és kommunikációs technológiák megjelenése a tudás megszerzésének nemcsak mennyiségbeli, de formai, időbeli és módjában történő minőségi változásait is jelentette.

Az új technológiák élre törésével és a meglévők rohamos fejlődésével új távlatok nyíltak nemcsak a tudományos és technikai kutatásban, de mindennapjaink részévé is váltak, mint ahogy az oktatásba való integrálásuk is szükségszerűvé vált. Bár éppen a robbanás-szerű technikai és technológiai fejlődés és ezek integrálása az iskolai tanulási folyamatba jelenti a legnagyobb kihívást.

Már nem elegendő csak beszélni a tudásalapú vagy információs társadalom oktatásra irányított igényeiről, hanem konfrontálni kell a jelenlegi oktatási paradigmákat a technológiákkal övezett, felnövekvő netgeneráció tanulási attitűdjeivel, keresve azokat az oktatási formákat és módszereket, amelyek a legjobban hozzájárulnak az új nemzedék tanulási céljainak eléréséhez. Elsődlegesen szem előtt tartva az aktív tanulás mint a személyes tudás megszerzésének konstruktív módját, teret adva a formális oktatás mellett az informális és a non formális tanulás lehetőségére is, biztosítva az információs, kommunikációs eszközök valamint egyéb technológiák interaktív alkalmazásának lehetőségét. Ez teljesen más szemléletmódot kíván az oktatótól, de talán épp a nem szokványos és gyakran meglepő megoldások hoznak majd az oktatásban érdemi, minőségi változást.

A technológiák egyik manapság „trendi” és új megjelenési formája a RC-multikopterek fenoménje, amely a digitális technológiák összehangolásával perspektívák sokaságát tárhatják még elénk a jövőben. Tanulmányunkban szeretnénk bemutatni az RC-multikopter mint pilóta nélküli repülő eszköz fenoménjét és annak az oktatási környezetbe való kísérleti, pilot integrálását.

Idegen nyelvű szekció (angol nyelv)

LÉVAINÉ UDVARI ANNA

Foreign Language Orientation in the Lower Classes of the Practice Primary and Secondary Grammar School of Kaposvár University

I have been working in the Practice School of Kaposvár University for one year where I teach German as a foreign language for the lower classes (1-4 years). I have been honoured to receive a request to work out the orientation teaching programme of German as a foreign language for elementary classes (1-4), which was started last year. I am really glad to fulfil this project.

Since the 2014/2015 academic school year, beside the morning language classes, the first year students have the opportunity to attend afternoon German classes as well, which are mostly playful.

The main purpose of these activities is to develop a positive attitude towards the German language and also towards language learning.

In my presentation I would like to introduce the possibilities of how to put into practice the target aims and objectives.

As we are a 12-grade-primary and secondary grammar school, we strongly aim at motivating and encouraging our students involved in this project to accomplish a language exam as early as possible (hopefully in 10th grade). To achieve this goal we have to motivate the students from the early beginning, and also to let them have a real sense of achievement, furthermore we also try to provide the opportunity to gain a vast vocabulary and the basic grammatical structures which can contribute to success in the higher grades.

We can serve the characteristics of this age group best if we use board games, cards, pictures, puppets and tales instead of course books, and if we focus on oral communication most of the time. Teaching songs and rhymes is especially functional since the lexis of them is built into the games, therefore they are able to acquire a rich vocabulary.

Besides the playful games and activities of the morning and afternoon classes we pay

special attention to practise the expressions of everyday routine such as having meals, washing hands, getting ready for the lessons and different free time activities. While playing the games we also try to form and improve the personality, cooperative and social competencies and help the students improve their language learning abilities.

MARTON LÍVIA

GAMES IN YOUR POCKET – games applicable at any time on any level of language learning during the language lessons which do not require any equipment or preparation

Előadásomban – rövid bevezető után – a résztvevők bevonásával az alábbi játékokat szeretném bemutatni.

Hazudj egyet! – Négy mondatot mondok magamról; három igazat, egy hamisat. A résztvevők feladata, hogy találják ki, melyik nem igaz.

Lánc: I'm... → No!... – Először "igazi" bemutatkozással csináljuk végig: A: Hello, I'm Andris. B: Hello, Andris. I'm Bea. (C-hez) Hello, I'm Bea. C: Hello, Bea. I'm Csabi. stb. Másodszor a résztvevők nem a saját nevükön mutatkoznak be, hanem az utánuk következő nevét mondják: A: Hello, I'm Bea. B: No! I'm Bea! You're Andris! B: Oh, I'm sorry...

Betűzós játék – Az összes résztvevő versenyez a tanár ellen. A játék menete a következő: elkezdék betűzni egy szót, a résztvevők pedig megpróbálják kitalálni. Az ötleteiket bekiabálják. Ha előbb kitalálják a szót, mint ahogy a végére értem volna a betűzésnek, a csoport kap egy pontot, ha viszont az utolsó betű is elhangzott, akkor én.

Banán – A játék kezdetén megegyezünk, hogy melyik szám lesz a „banana”, például a hatos. A résztvevők körben állnak, s mondják a sorban számokat. A hatot és a szorzatait, illetve azokat a számokat, amelyek tartalmazzak hatost, pl. 16, 26... tilos kimondani, helyettük azt kell mondani: „banana”. Aki eltéveszti, leül.

Mit vigyünk a Marsra – Kigondolok valami olyan tulajdonságot, amely több szóra lehet jellemző: például magánhangzóval kezdődik; hosszú mássalhangzót tartalmaz, stb.

A játékosok mondanak bármilyen főnevet, ami csak az eszükbe jut. Ha már a többség rájött, hogy mi a szabály, és rendre ilyen szavakat is mondanak be, akkor ér véget a játék.

Találd ki! – A csoportot két csapatra osztom, és a táblával szemben két oszlopban leültem. Minden oszlopból az első résztvevő a többiekkel szemben ül, háttal a táblának. Neki kell kitalálnia azt a szót, amelyet a táblára felírok (tehát ő nem látja, csak a többiek). A csapattársainak – mindenkinek egyszerre! – el kell magyarázniuk a szót, vagy egyéb szavakat mondani, amelyekből asszociálhatnak.

Focimeccs a táblán – Két csapat játssza. A táblára felrajzolom a focipályát és a közepén elhelyezem a „labdát”: Az 1. csapat kér egy betűt, s elmondom a meghatározást. Ha kitalálják, a labdát eggyel az ellenfél kapuja felé mozdítom. Addig marad a csapatnál a labda, míg „gólt nem rúgnak”, vagy nem tudják kitalálni a szót.

NAGYHÁZI BERNADETTE

Challenges in teacher training processes in Hungary with reference to young (3-10 year old) Hungarian language learners

The teaching of Hungarian as a Foreign Language (HFL) boasts of many decades of history in modern language teaching. However, the HFL teacher training tradition has some specialities revealing only in Hungary in comparison with other European countries.

As the main target group of teaching HFL has been young adults for many decades since the end of 20th century, teacher training has focused mainly on the teaching methodology of adult language learners. Nowadays a new language learners' group is appearing: children between 3-10. According to the teacher training traditions, there is a big gap in the education of HFL teachers: the needs of HFL teachers and the possibilities in teacher training process will never meet and it causes problems for teachers and non-Hungarian children in kindergartens and primary schools as well.

In my presentation I will outline a possible answer to this challenge in teacher training. The Faculty of Pedagogy at Kaposvár University introduces a new additional two-year course for the future kindergarten and primary school teacher trainees. This course is available for all students of the Faculty of Pedagogy. The main aim of this two-year

course is to broaden the future teachers' knowledge about their own native language, to recognize the new point of view towards Hungarian from "abroad", to understand the problems of non-Hungarian speakers learning Hungarian. We hope that our new initiation will close the gap in the teacher training traditions of HFL teachers and will train well-qualified kindergarten and primary school teachers who are well practiced in young Hungarian L2 learners' teaching methodology.

NÉMETH ZSOLT

Analysis of the observed teaching methodology at the Institute of Sportscience, University of Graz

There are several scholarships that make it possible for the lecturers to build connections with lecturers in the same field at foreign universities. One of these possibilities is the Erasmus program for teachers, which is offered every year. Thanks to my successful application I have been able to participate in the program six times. These times I spent at the University of Graz. According to the rules of the application, every lecturer has to give at least five lectures during their one week stay. Besides my classes about soccer and tennis I was able to attend several other practical courses, where I was able to see what other teaching methods and styles my colleagues use. The aim of my lecture is to point out those teaching methods which I observed at the Institute of Sportscience at the University of Graz and I believe it would be useful for those colleagues who are either PE teachers or working in their education. During the lecture I will analyse and highlight the didactical principles, which mean the theoretical background to the bipolar teaching-learning process with the help of the pictures I took during the classes.

PUSKÁS ANDREA

Improving Communication Skills Through Teaching Literature and Using Drama Techniques in the EFL Classroom

The paper aims at proving that literature is an appropriate medium for improving communication skills in the EFL classroom due to its power to motivate and inspire learners and to provide genuine written language that supports language acquisition. Literature is becoming a more and more significant part of language teaching, since it contributes to the improvement of the language learner's four basic skills: listening, speaking, writing and reading.

The first part of the lecture focuses on the theoretical background of using literature in the language classroom. It highlights issues such as the benefits and the methodology of using literature in the foreign language classroom, the importance of choosing literary texts carefully, the differences between using different genres, i.e. poetry, drama and prose and the challenges and opportunities of exploiting different texts. The paper argues for the usage of short literary texts, especially short stories in the EFL classroom due to their suitability to engage language learners and involve them personally. Literature provides a rich context in which individual lexical or syntactical items are made more memorable. A literary work can serve as an excellent prompt for oral work.

The second part of the lecture examines the application of drama techniques in language teaching and points out that the combination of literature and drama is a successful method of raising the learners' awareness in reading, improving their interpretative skills and last but not least, it is the method of helping learners to communicate the received messages in English.

The last part of the lecture concentrates on the application of drama techniques in teaching literature in the EFL classroom; it presents a concrete lesson plan based on a short story by Grahame Greene entitled A Case for the Defence. The target group of the lesson plan includes university students learning English as a foreign language on an upper-intermediate level.

The main objectives of the lesson plan include improving literary competence and reading skills by exploiting a short story, and encouraging speaking and improving communication skills by the usage of drama techniques such as tableaux (still image), hot seating, role-play and improvisation. The results of the research indicate that literature and drama techniques can improve speaking skills, can motivate students to communicate and initiate further reading.

SZEKERES ANITA

Foreign Language Orientation in the Practice Primary and Secondary Grammar School of Kaposvár University

I have been working in the Practice School for five years. In the first three years I worked in the afternoon as a day care teacher but I have been teaching English as a foreign language for five years.

In 2013 I became the form master of a first-grade class and I had the chance to start a special project with them (foreign language orientation). Since some classes have four or five language classes per week in our school in the higher grades, the head of the school got the idea to introduce something similar in the lower grades as well. In this class we planned 20-minute long lessons in the afternoon instead of having a longer one in the morning. We use tales, songs, rhymes; we practise classroom English, instructions; we do a lot of handicrafts; we act and play games. We work in weekly projects which are related to a certain topic. Besides the playful games and activities of the morning and afternoon classes we pay special attention to practise the expressions of everyday routine such as having meals, washing hands, getting ready for the lessons and different free time activities. While playing the games we also try to form and improve personality and cooperative and social competencies and help the students improve their language learning abilities.

I strongly believe that with the help of the regular repetition of the vocabulary of the topics students will be able to own a wide range of vocabulary and they will be brave enough to use the target language to communicate better in the future. Hopefully, the

above-mentioned methods will make the students more motivated and open. As we are a 12-grade-primary and secondary grammar school, we strongly aim at motivating and encouraging our students involved in this project to accomplish a language exam as early as possible (hopefully in 10th grade).

In my presentation I will try to introduce this project and the process from the very beginning through the planning (and the unexpected difficulties) till the present state.

Hallgatói szekció

BALASSA RITA, HORVÁTH TÍMEA, TÓTH LÍVIA **Munkaformák a természet és társadalom órán**

A munkaformák az oktatás folyamán használt olyan szervezési módok, melyek kulcsfontosságúak az eredményes és sikeres oktatás kérdésében. A frontális munkát, az egyéni munkát, a párban folyó tanulást és a csoportmunkát foglalja magába. Röviden összefoglalva:

A frontális munka során a tanulók tevékenysége párhuzamosan, egy időben, azonos ütemben folyik a közös oktatási célok elérése érdekében. A frontális munkaformát alkalmazhatjuk osztályra nézve, kialakíthatunk csoportokat az osztályon belül, illetve néhány tanulóra vonatkoztatva. Az egyéni munka során a gyerekek önállóan megoldandó egyéni feladatokat kapnak. E munkaforma is több változatban él, ezek: az egyedül végzett munka, a rétegmunka és a teljesen egyénre szabott munka.

Párban folyó tanuláskor két tanuló együttműködik valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében. A csoportmunkában 3-6 gyermek közösen old meg olyan feladatokat, amelyeket kapnak vagy együtt vállalnak. A munkaformák helyes megválasztása és alkalmazása meghatározó tényező az oktatásban. A leghatékonyabb munkaforma megválasztását több szempont is befolyásolja, mint például: az óra célja, a tananyag jellege, a tanulók sajátosságai, a meglévő ismereteik, a rendelkezésre álló idő, az oktatási körülmények, a tanító felkészültsége, a tanító-diákok viszonya stb. Az oktatási módszerek és oktatási eszközök lehetőségeit és korlátait mérlegelve oldhatóak meg az oktatási és nevelési feladatok. Tanulmányunk tárgyát a 2012–2014 évig a természet és társadalom tantárgyak különböző témaköreiben alkalmazott munkaformák képezik. A tantárgy sokszínűségéből adódóan több lehetőséget nyújt az oktatás megszervezésére. A kutatást a 2012-es, 2013-as és a 2014-es években készült természet és társadalom tantárgy óravázlatainak kivizsgálásával végeztük. Az óravázlatokban feltüntetett munkaformák elemzésével, összehasonlításával és eredményességével foglalkoztunk.

HODOSI ZSÓFIA

Az autizmus spektrum zavar korai tünetei és a szülői elfogadás folyamata

Napjainkban egyre nő az autizmus spektrum zavarral élő emberek száma. Ezzel együtt kimutatható, hogy a diagnózis időpontja egyre korábbi életkorra tolódik ki. Ez jórészt a diagnosztikai rendszer finomodásának illetve annak köszönhető, hogy a tudománya – a sikeres kutatásokból adódóan – egyre mélyebb ismeretekkel rendelkezik a pervazív fejlődési rendellenességekről. A szakemberek sokszor már a gyermek 18-20 hónapos kora körül meg tudják állapítani az autizmus tünetegyüttesének fennállását a szűrővizsgálatok segítségével.

A szűrővizsgálatok esetében az elsődleges felméréskor a gyermek funkcionális fejlődési szintje áll a középpontban. A gyermek életútjáról, fejlődéséről a szülő szolgál adatokkal a szakemberek számára.

Minden család, aki sérült gyermeket nevel, hatalmas terhet cipel, sajátos problémákkal néz szembe. Ezekben a családokban közel 40-50%-os a válási arány.

Amikor a családba sérült gyermek érkezik, az eddigi szabályok felborulnak, új alapokra helyezik kapcsolatukat a családtagok. Arra törekszenek, hogy megőrizték belső egyensúlyukat, amelyet egy bármelyik tagjukat érő megrázkódtatás felboríthat. A szülő hosszú folyamaton megy keresztül, amíg elfogadja gyermeke fogyatékoságának tényét. Az elfogadással együtt a szülő lelki feldúltsága is lassan elcsendesül. A fogyatékoság tényének elfogadása a megnyugvás alapja. Társadalmunk minden személyt, aki az átlagos szellemi teljesítőképeség határát nem éri el, kirekeszt. Ezzel párhuzamosan ellehetetleníti a fogyatékoság elfogadását is. A szülő kénytelen szembenézni a tényekkel és az okokkal. Ha ezekben végül belenyugszik, képessé válik a szükséges lépések megtételére.

Munkámban azt az utat elemzem, amely az autizmus tünetegyüttesének megjelenésétől a diagnózis felállításáig a családok életvitelét jellemzi. Ezzel együtt keresem a lehetőségeket, amelyek révén ezek a családok segítséget, támogatást kaphatnának, hogy elfogadják gyermekük fogyatékoságának tényét, ezzel normalizálva élethelyzetüket.

NOVÁK ANIKÓ

Bátor Tábor és a terápiás rekreáció

A Bátor Tábor Alapítvány komplex terápiás rekreációs programokat nyújt daganatos, cukorbeteg, JIA-val, haemophiliával és Crohn-betegséggel kezelt gyermekek és családjaik részére.

Először 2001 nyarán tették lehetővé 35-35 daganatos gyermek nyári táborozását két turnusban. Az alapítvány folyamatos szakmai fejlődésének eredményeként ma már évente 15 turnusban több mint 1000 táborozót fogad. Minden turnust kizárólag önkéntesek segítségével valósítanak meg.

A Bátor Tábor 2007 óta tagja a SeriousFun Children's Networknek, amelyet Paul Newman alapított. A nemzetközi táborozószövetségnek világszerte 16 olyan tagja van, amelyek élményterápiás módszerekkel táboroztatnak krónikus beteg gyerekeket. A Bátor Tábor mind élményterápiás módszereit, mind pedig a gyerekekhez való hozzáállását tekintve Közép-Európában egyedülálló kezdeményezés. A Bátor Tábor a régió élményterápiás központja, hiszen a magyar gyerekek mellett szlovák, cseh és lengyel gyerekek is részesei lehetnek a megerősítő kalandoknak.

Az élményterápiás programok célja a gyermekek önbizalmának növelése, önmagukba vetett hitük megerősítése, saját maguk elfogadása, alkalmazkodásuk megkönnyítése; ezáltal gyógyulásuk támogatása, beilleszkedésük elősegítése a hétköznapi életbe. A terápiás rekreáció módszere lehetőséget kínál a gyerekeknek, hogy felfedezzék személyiségük eddig rejtett részeit, és hogy kibontakoztathassák saját képességeiket.

A Bátor Táborban úgy tekintünk a beteg gyerekekre, mint bármely gyerekekre, aki különféle tulajdonságokkal rendelkezik csak éppen ezek mellett beteg is. A turnusok során az a célunk, hogy a gyermekek számára olyan élményeket nyújtunk, amelyek változást hoznak életükben: erősödik önbizalmuk, ráébrednek képességeire, lehetőségeire.

A terápiás rekreációs módszer olyan nevelési filozófia, amely a megerősítést, a pozitív visszajelzést alkalmazza. Alapvetésnek tartjuk, hogy a hozzánk érkező gyerekeknek rengeteg lehetőségük van, amelyek talán eltérnek az átlagostól, de további új irányokat nyithatnak számukra. A táborban minden programot, foglalkozást, pillanatot áthat az élményterápiás szemlélet. A terápiás rekreáció segítségével olyan pozitív lelki változások

kat érhetünk el a gyerekekben, amelyek a későbbiekben valóban megváltoztathatják az életüket, világlátásukat, a magukról alkotott képet is. A módszer belsővé tételével pedig megtanulhatják, hogyan ismerjék fel saját sikereiket és hogyan nyerjék vissza, tartsák meg érzelmi-lelki kiegyensúlyozottságukat.

SELLER GABRIELLA **Kaposvári Játékváros**

A következőkben egy olyan módszert szeretnék bemutatni, amely az egyetem keretei között mára nagy sikereket aratott, és rendkívül közkedvelt a kaposvári intézmények növendékei között.

A program alapjául egy másik rendezvény szolgált, ahol volt szerencsém elsajátítani a rendezvény módszertanát. Ez megfelelő alapot biztosított ahhoz, hogy a programot átültessük, és a saját arculatunkra formáljuk, aminek végeredményképpen megszületett a Kaposvári Játékváros. A megcélzott közönség, a kisiskolás korú sajátos nevelési igényű gyerekek, akik számára az esemény keretein belül egy valóság-hű várost hoztunk létre. Itt a gyerekek különböző kreatív műhelyek segítségével lehetőséget kaptak arra, hogy röpké bepillantást nyerhessenek a felnőtt élet egyik fontos területébe, azaz a munka felelősségteljes világába. Nagy hangsúlyt fektetve arra, hogy a résztvevők szórakozva, játékos keretek között gyűjthessenek széles körű tapasztalatokat. Programunk pedagógiai célja a különböző kompetenciák fejlesztése – mint a kognitív, illetve motoros funkciók, az önállóságra, a kooperációra, az alkalmazkodásra nevelés – és ezen felül a képességek erősítése által segíti elő a program a mindennapi életbe, a társadalomba való gördülékenyebb beilleszkedést. Nemcsak a gyerekek kapnak lehetőséget arra, hogy tanulhassanak a program keretein belül, hanem a gyógypedagógus hallgatóknak is módjuk van arra, hogy már tanulmányaik kezdetén közvetlen kapcsolatba kerülhessenek sajátos nevelési igényű gyerekekkel, illetve szorosabb kapcsolatot alakíthassanak ki leendő gyakorlati intézményeikkel.

Jövőbeni célom a program további tökéletesítése, funkcióinak bővítése és egy olyan program meghonosítása a Kaposvári Egyetemem berkein belül, amelyben minden részt-

vevő fejlesztheti tudását, kamatoztathatja megszerzett képességeit. Hosszútávon olyan gyógypedagógiai képzés vízióját látom magam előtt, ahol olyan együttműködés jön létre az intézmények között, amelybe van lehetőség a Játékvárosnak mint szakmai gyakorlatnak beépülni és ezáltal önálló életre kelni.

SZÚCS REBEKA ZSUZSANNA **Cornelia de Lange szindrómás gyermekek beszédfejlesztésének lehetőségei**

A Cornelia de Lange szindróma egy ritka (1:10000/30000) veleszületett, genetikai rendellenesség, mely súlyos fejlődési elváltozásokat eredményezhet. Oka a NIPBL-gén mutációja az 5. kromoszómán. A legtöbb tünet veleszületett, de néhány csak később jelentkezik. Már a terhesség korai szakaszában is kimutatható vérvizsgálattal, illetve genetikai vizsgálattal. Férfiakat és nőket egyaránt érint, a legtöbben megérik a felnőttkort. A különböző tünetek két részre oszthatók sajátos jellemvonásokra az arcon és további testi elváltozásokra. Főbb tünetek: rövid-kisfejség, jellegzetes arcforma, összenőtt szemöldök, távol ülő szemek, dús, erős homlokba mélyen benőtt haj, göndör, keresztezett szempillák, fogfejlődési rendellenesség, ujj-deformitás, mentális retardáció, nagyothalás, nyelvfelődési elmaradás, megkésett beszédfejlődés... Különböző fejlesztési lehetőségekkel próbálkoztak/próbálkoznak a tudományterületek szakemberei a Cornelia de Lange szindrómás gyermekek kezelésében. Hangsúlyos a korai beszédfejlesztés, a bazális stimuláció, valamint a művészeti és társállat-terápiák.

Sokat hallani a Down-szindrómás gyermekek fejlesztésének lehetőségeiről, azonban a ritkább szindrómák esetében csak elenyésző számú irodalom áll rendelkezésünkre. Az előző félévben egy kurzusunk kapcsán bemutatást kellett készítenünk különböző genetikai rendellenességekről. Ekkor találkoztam a Cornelia de Lange szindrómával, mely felkeltette érdeklődésemet mind logopédus, mind tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányos hallgatóként. A fellelhető magyar és idegen nyelvű szakirodalmak alapján megpróbáltam feltárni az ezen szindrómában szenvedő gyermekek fejlesztési lehetőségeit, kiemelt hangsúlyt fektetve kommunikációs és beszédfejlesztésükre. Jelen kutatásomban a fellelt fejlesztőlehetőségeket és saját felmerülő ötleteimet prezentálom.

Poszter szekció

GULYÁS ÁGNES

Miért jó a szabadban tartani a környezetórákat?

A természeti környezet nyújtja a legjobb lehetőséget arra, hogy a különböző jelenségeket meg tudjuk értetni és be tudjuk bemutatni. Beszélhetünk itt a közlekedési szabályok elsajátításáról vagy akár az erdőben tett tanulmányi sétáról. Az ilyen órákkal felkeltjük a tanulók érdeklődését, s ez a gyerekekre nagy motiváló hatással van. Ezzel tapasztalatokat és élményeket szerezhetnek a tanulók, s így tartósabb tudásra tehetnek szert. A tanulók részt vehetnek a megismerésben a környezet közvetlen megfigyelésével. „Az 1887-ben megjelent tantervi utasításban így minősítik: „A szabadban jobb tanítója van a gyereknek, mint mi: – a természet és önmaga.”” (Czékus, 2005) Két olyan szabadtéri órát mutatom be a munkámban, melyeket sikeresen valósítottam meg. Az egyik szabadtéri órán a közlekedési szabályokat, táblákat gyakoroltuk be, ahol a gyerekek érdeklődése által nagy sikert aratott a közlekedés közvetlen megfigyelése. A másik szabadtéri órát az erdőben tartottam, ahol a tavaszi erdőre vonatkozó változásokat figyeltük meg. Megfigyeltük a különböző növényeket (virágok, fák) s a különböző állatokat. Erre az órára két vázlatot is készítettem, mert fel kell készülni a váratlan dolgokra is, gondolok a változékony időjárásra. A munkám célja, hogy tapasztalatom, élményeim megosszam a pedagógusokkal, amivel segítséget nyújthatok a hasonló órák megtartásához. Tapasztalataim szerint a szabadtéri órák előkészületei nem vesznek több időt igénybe, mint egy tantermi óra. Mint leendő pedagógus fontosnak tartom az ilyen élményekben s a tudás elsajátításában gazdag környezeti órákat, mert mint tudjuk, nincs is jobb a közvetlen szemléltetésnél.

JANUSKÓ IZOLDA, KOMÁROMI ELENA

Isméltés a természet és társadalom órákon

Munkánkban a Természet és társadalom tanításának módszertana tantárgyból megtartott ismétlőórákat mutatunk be. Az órátípus mindig a didaktikai fő feladattól függ. A legtöbb esetben egy-egy órán több didaktikai feladat megoldására is lehetőségünk nyílik. Az órátípust az határozza meg, hogy az adott órán melyik a legfontosabb didaktikai feladat, amelyet szeretnénk megvalósítani.

Az órátípus az ismétlőóra volt, amely a tanultak alkalmazását és visszacsatolását jelent. Az ismétlőórákat még rendszerezőóráknak is nevezik, mivel ezeken az órákon sor kerül az ismeretek megszilárdítására – a tanult anyag rögzítésére, elmélyítésére, tartós tudás kialakítására. Természetesen nem kell minden egységet apránként, részeire bontani, de a főbb dolgokat át kell ismételni. Az újonnan megszerzett ismereteket a gyerekek felhasználják feladat- és problémamegoldás gyakorlás formájában, majd sor kerülhet a produktív alkalmazásra is.

Ez megtörtént az én órám is – Az ember munkája, termelése és fogyasztása tanítási egység 4. osztályban. Itt szükség volt a gyerekek előtudására az élő és nem élő természetről, az ember munkájáról, termeléséről, fogyasztásáról, nyersanyagismeretéről, energiaforrásokról. Mint látszik is, elég tág a téma, ezért arra törekedtem, hogy ezt mind összefoglaljuk 45 percen belül, de úgy, hogy a gyerekeknek érdekes legyen, és még rögzüljön is a már meglévő tudásuk erről.

Csoportmunkában gondolkodtam, és úgy is szerveztem meg az órát. Három csoport volt, és mindegyiknek más volt a feladata. Az egyik feldolgozta a nyersanyagokat és energiaforrásokat, a másik ezeknek a felhasználását, a harmadik pedig a környezetvédelemmel foglalkozott. Az óra elején is motiváltam őket egy videóval, amely egy kicsit „szörnyű”, és úgy gondolom, elértem vele a hatást. Egész órán motiváltak voltak, mivel egy másik videó alapján haladtunk az anyaggal, majd az ő munkájuk következett, amit panó készítésével oldottunk meg, ezzel keretet adva az ismétlőórának, és emlékeztetőt a falon a későbbiekhez (mivel megtarthatták).

A másik ilyen óra 2. osztályban tartott Élő természet tanítási egység volt. Először is kapcsolatot állítottam fel az élő és élettelen természet között. Majd rátértünk csak az élő

természetre és annak a felosztására. Power Point-prezentációban láthatóak voltak az élő természet elemei, a növények, az állatok és maga az ember. Majd a növények alatt, a vadon termő növények és a természetű növények. Az állatoknál a táplálkozásuk módja szerint látható volt a növényevők, a húsevők és a mindenevők csoportja. Ezenkívül a háziállatok és a vadállatok. Az embernél pedig az emberre jellemző főbb tulajdonságok jelentek meg. Ezekről a dolgokról az órán bővebben elbeszélgettünk, hagytam, hogy a gyerekek elmondják a saját példáikat, kérdeztem őket, majd előálltam a saját példámmal is. Képeket mutattam be mindenről, a háziállatoknál saját videót használtam. A videó segített bemutatni, hogy miért hasznosak az embernek a háziállatok. Az óra végén nagyon praktikus dolog egy csoportmunka keretében több kérdéskört is felvetni, mivel a gyerekek egymás szavára is nagyon figyelnek, illetve saját szemszögükből mesélik el a dolgokat. Olyan kérdéseket is fel lehet itt dolgozni, amelyek az órán nem hangzottak el, viszont a témakörben szerepelnek. Az óra legvégén pedig ajánlatos még egyszer átfutni a prezentáción, újra megnézni a képeket, de itt már hagyni kell, hogy mindent a gyerek mondjon.

KISS KRISZTINA, KURCINÁK MELISSZA

SZERBIA A NEMANJICÓK IDEJÉBEN Természet és társadalom óravázlat

Az alsó osztályokban a tanítók számára mindig kihívást jelent a történelmi témájú tanegységek érdekessé, illetve könnyen megérthetővé tétele a gyerekek számára. Ezt a helyzetet Vajdaságban még az is nehezíti, hogy a tanulóknak a magyar mellett a szerb történelemmel is meg kell ismerkedniük. A magyar ajkú gyerekeknek különösen nehéz megérteni a szerb történelmet, mert nem áll hozzájuk olyan közel, mint a saját nemzetük történelme. Ugyanez a tanítóról is elmondható, ugyanis nekik is gondot okoz a diákok folyamatos motiválása ezeken az órákon. A munkánk célja ezért bemutatni egy már kipróbált és bevált óratervezetet Szerbia múltjáról, vagyis a leghíresebb szerb uralkodócsaládról, a Nemanjić-dinasztiáról. Az óra kezdetén „időgéppel utaztunk vissza a múltba”, amelyre a gyerekek kézzel fogható jegyet kellett, hogy váltsanak. A tananyag ismertetése részletgazdag, érdekes animációkkal teletűzdelt prezentáció segítségével történt, ami után az óra legnagyobb részében kooperatív csoportmunka következett. A csoportok plakátokat készítettek, ahol minden tagnak megvolt a saját szerepe, amelyet az időutazásnál

kapott jegy hátulján talált. Az elkészült plakátokról később beszámoltak. Összességében elmondhatjuk, hogy a motiváció folyamatos volt az óra alatt, és a csoportbeszámolóknál látszódtott, hogy a gyerekek sikeresen elsajátították az anyagot.

MOLNÁR GÁBOR, SZABÓ HENRIETTA, BORSOS ÉVA

Séta az önkiszolgáló boltban és a piacon – Társadalmi környezetben megtartott környezetismeret foglalkozás

A poszteren bemutatott munkánkban egy nem mindennapi környezetismeret-foglalkozást mutatunk be. Az óvóképző program keretein belül lehetőségünk nyílt gyakorlati munkatapasztalatra is szert tenni gyakorlóóvodákban. Módszertani munkánk célcsoportját egy ilyen gyakorlóóvoda nagycsoportos óvodásai képezték. A foglalkozásaink céljaként azt tűztük ki, hogy a gyerekek megismerjék a piac és az önkiszolgáló jellemzőit és funkcióit. Céljaink megvalósításához olyan utat választottunk, amelyet ritkábban alkalmaznak az óvodákban. Mindkét társadalmi közeget a valóság közvetlen megfigyelése révén mutatunk be. Mindezt úgy valósítottuk meg, hogy a csoportszobában zajló foglalkozást megelőzte egy terepi munka, amely során ellátogattunk a gyerekekkel a piacra, illetve az önkiszolgálóba. A közvetlen megfigyelés módszerét választottuk, így a gyerekek közvetlen tapasztalatokat szerezhetek a megvásárolható termékekről, a vásárlás módjáról és a helyes viselkedésről. A csoportszobában zajló foglalkozás során a bevezetőben felidéztek az előző nap látott eseményeket. Ezek után szituációs játékkal felelevenítettük az adott környezetre jellemző fogalmakat (vásárlás, fizetés stb.). Ez a fajta foglalkozás a gyermekek számára igen élménydúsnak bizonyult, hiszen mindent ők csináltak: ők voltak az eladók, a pénztárosok és a vásárlók. Minden szereplő külön feladatot kapott, amelyet teljesíteni kellett. A „mini” önkiszolgálóban és piacon ugyanúgy sétáltunk egyet, mint az igaziban, és megfigyeltük, hogy mi minden található meg benne. Ezek után kapta meg mindenki a szerepét, majd az utasításokat. A módszer nagyban növeli a gyermekek önbizalmát, a megtanult dolgok tartósan megmaradnak az emlékezetükben, valamint megtanulnak együttműködni is. A foglalkozások igen sikeresek voltak, a gyerekek amellet, hogy jól érezték magukat, észrevétlenül tanultak. Az oktatási célunk megvalósult, az óvodások hiánytalanul elsajátították a tervezett tananyagot.

Az előadók címjegyzéke

Név	Munkahely/DI	E-mail
Bajzáth Angéla	Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar	banaibajzath@gmail.com
Balassa Rita Horváth Timea Tóth Livia	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	rita.balassa@gmail.com
Ballay Péter	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	bapeadel@gmail.com
Bányai Sándor	Kalandok és Álmodalmok Élménypedagógiai és Animációs Szakmai Műhely, Budapest	banyai.sandor@kalandokeshal- mok.hu
Bencéné Fekete Andrea	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	fekete.andrea@ke.hu
Berkes Nándorné	Kaposvári Petőfi Sándor Központi Óvoda	petofi.ovoda@cbn.hu
Biacsics Andrea Livia	Kaposvári Petőfi Sándor Központi Óvoda	petofi.ovoda@cbn.hu
Csimáné Pozsegovics Beáta	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	pozsegovics.beata@ke.hu
Fenyődi Andrea	Eszterházy Károly Főiskola, Neveléstudományi Doktori Iskola	fenyodi.andrea.home@gmail. com
Fornai Éva	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	fornaieva@freemail.hu
Gelencsérné Bakó Márta	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	gelencserne.marta@ke.hu
Gulyás Ágnes	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	g.agnes991@gmail.com
Gulyás Enikő	Eszterházy Károly Főiskola	gulyas.eniko@ektf.hu
Gyöngyösi László	Srí Prahláda Általános Iskola, Somogyvámos	dvd@1108.cc
Hausmann Kóródy Alice	Keresztény Egyetem	hausmannaliz@gmail.com
Hevérné Kanyó Andrea	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	kanyoandi@hever.hu
Hodosi Zsófia	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, gyógypedagógus hallgató	hodosi.zsafia@gmail.com
Huszár Zsuzsanna	Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettu- dományi Kar Neveléstudományi Intézet	huszacs@gmail.com

Név	Munkahely/DI	E-mail
Januskó Izolda Komáromi Elena	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	komaromi.elena@gmail.com
Kárpáti Anikó	Vadvirág Alapítvány	karpati.aniko@yahoo.com
Kátainé Lusztig Ilona	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	kataineilona@freemail.hu
Kiss Krisztina Kurcinák Melissza	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	kisskiki15@gmail.com
Kovácsné Nagy Ibolya	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	ibilas@t-online.hu
Körmendi Zsuzsa	Kaposvári Egyetem Gyakorló Óvodája	kotazsu@freemail.hu
Kulcsár Nárcisz	Széchenyi István Egyetem, Matematika és Számítástudományi Tanszék	szicran@gmail.com
Laczkó Mária	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	laczkoma@gmail.com
Lehmann Miklós	Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar	lehmannm@tok.elte.hu
Lévainé Udvari Anna	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	udvarianna@gmail.com
Martin László	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	martin.laszlo@ke.hu
Marton Livia	Kinizi Pál Általános Iskola, Nagyalásony	martonlivia@gmail.com
Máté Petrik Emese	Óvó- és Edzőképző Szakfőiskola, Szabadka	turulemese12@gmail.com
Megyeriné Runyó Anna	Apor Vilmos Katolikus Főiskola	megyerine@avkf.hu
Molnár Gábor Szabó Henrietta Borsos Éva	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka	bborsoseva@gmail.com
Nagyházi Bernadette	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	b.knagyhazi@gmail.com
Nagyné Árgány Brigitta	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	nagyne.brigitta@ke.hu
Nagyné Mandl Erika	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	mandlerika@freemail.hu
Németh Ildikó Katalin	Nemesvámosi Petőfi Sándor Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola, Nemesvámos	nemeth.ildi87@gmail.com
Németh Zsolt	Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Sporttudományi és Testnevelési Intézet	zsolt.nemeth@gamma.ttk.pte.hu
Némethné Hamar Anikó	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	hamaransa@gmail.com
Novák Anikó	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, gyógypedagógus hallgató	energiabogyesz@gmail.com

Név	Munkahely/DI	E-mail
Pálné Szabó Marianna	Kaposvári Petőfi Sándor Központi Óvoda	petofi.ovoda@cbn.hu
Patocska Mária	Eötvös József Főiskola	patocska.maria@efj.hu
Pékné Sinkó Csenge	Bárczi Gusztáv Módszertani Központ, PE	sinko.csenge@gmail.com
Polyákné Brandtmüller Anikó	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	anikobrandt@hotmail.com
Puskás Andrea	Univerzita J. Selyeho – Selye János Egyetem, Révkomárom	puskasandrea142@gmail.com
Sáriné Csajka Edina	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	csajka.edina@ke.hu
Schächter Beáta	Újbuda Napsugár Óvoda	schachterbeata@gmail.com
Seller Gabriella	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, gyógypedagógus hallgató	sellergabriella@gmail.com
Semostyán Róbertné	Búzavirág Óvoda	buzavirag.ovoda@cbn.hu
Szabó Adrienn	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	szaboadri78@gmail.com
Szarka Katarína	Univerzita J. Selyeho – Selye János Egyetem, Révkomárom	szarkak@ujs.sk
Szekeres Anita	Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	anitaneni@yahoo.com
Szeverényi Irma	Zuglói Benedek Elek Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	szevirma@gmail.com
Szili Katalin	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar	szili.katalin@ke.hu
Szűcs Rebeka Zsuzsanna	Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, gyógypedagógus hallgató	szucsrebekazsuzsanna@gmail.com
Trixler Zoltánné	Búzavirág Óvoda	buzavirag.ovoda@cbn.hu
Urbán Mónika	Kisfaludy Utcai Tagiskola	moneszcs@freestart.hu
Vaszily-Hegedüs Andrea	Kaposvári Egyetem	v.hegedus.andrea@gmail.com

Jegyzet

Jegyzet
